

Sygn. akt III C 97/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Witaszek

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2020 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa P. K. (1) i K. K. (1)

przeciwko Bankowi (...) S. A. z siedzibą w W.

o ustalenie ewentualnie o zapłatę

1. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 09 lipca 2008 roku zawarta między P. K. (1) i K. K. (1) jako kredytobiorcami a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna;

2. zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów P. K. (1) i K. K. (1) kwotę 6434 (sześć tysięcy czterysta trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

Sygn. akt III C 97/19

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 11 stycznia 2019 r. P. K. (2) i K. K. (2) wniesli o ustalenie nieważności całej umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 09 lipca 2008 r. w oparciu o art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. albo o unieważnienie w całości umowy kredytu w oparciu o art. 12 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Jako roszczenie ewentualne powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na ich rzecz solidarnie kwoty 90.715,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania niektórych postanowień umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 09 lipca 2008 r. za abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾k.c. i tym samym bezskuteczne względem powodów.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 09 lipca 2008 r. zawarli z pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 394.000 zł. Powyższy kredyt został udzielony na budowę domu metodą gospodarczą w kwocie 380.000 zł oraz na refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe w kwocie 14.000 zł. Spłatę kredytu ustalono na 360 miesięcznych rat kapitałowo – odsetkowych. Przyznany kredyt został wypłacony w czterech transzach. Powodowie wskazali nadto, że w treści umowy nie wskazano kwoty kredytu w walucie indeksowanej do CHF, w związku z czym zdaniem powodów nie doszło do ustalenia wysokości kursu dla pary

walut CHF/PLN. Powodowie powołali się na § 2 ust. 2 umowy, § 7 ust. 1 umowy. Podnieśli również, że oprocentowanie kredytu na dzień jego udzielenia wynosiło 3,8900% w skali roku i było oparte na stałej marży banku w wysokości 1,10 p.p. plus aktualnie obowiązujący indeks LIBOR 3M. Wskazali nadto, że nigdy nie otrzymali z tytułu zawartej umowy żadnej wypłaty w CHF. Natomiast w okresie od 15 listopada 2018 r. wpłacili na rzecz pozwanego łącznie 62.492,42 CHF, która to kwota w przeliczeniu na PLN wyniosła 233.825,93 zł.

Uzasadniając żądanie pozwu powodowie wskazali, że ich roszczenie oparte jest na uznaniu niektórych klauzul umowy za niedozwolone w świetle art. 385⁽¹⁾ § 1 i 2 k.c. Podnieśli, że umowa zawarta przez nich z pozwanym jest przykładem umowy adhezyjnej, w której warunki umowne są określane jednostronnie przez przedsiębiorcę. Powodowie jako konsumenci mogli jedynie podjąć decyzje, czy przystąpić do umowy, czy też nie. Wskazali nadto, że w umowie kredytu jaką zawarli kwota kredytu indeksowana jest do CHF. W odniesieniu do powyższego powodowie wskazali, że kredyt indeksowany/waloryzowany to zgodnie z praktyką obrotu gospodarczego, kredyt udzielany w walucie polskiej przy czym na dany dzień (najczęściej dzień uruchomienia kredytu) kwota kapitału kredytu lub jej część przeliczana jest na walutę obcą – według bieżącego kursu wymiany walut, która to kwota stanowi podstawę ustalenia wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Powodowie wskazali nadto, że kluczowym dla analizy zapisów umowy, jej charakteru, jest ustalenie ważności w oparciu o definicje kredytu bankowego uregulowanego w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe, a w szczególności jej art. 69. Zdaniem powodów umowa jaką zawarli jest zbliżona do umowy, o której traktuje art. 69 ustawy prawo bankowe. Przy tym zawarte jest w niej odwołanie się do waluty obcej – CHF, jedynie w zakresie klauzuli waloryzacyjnej. Powyższe, w ocenie powodów, oznacza, że kurs waluty CHF do waluty polskiej stanowi miernik wartości świadczenia należnego Pozwanemu od powodów, natomiast samo świadczenie podlega spełnieniu w walucie polskiej. Powodowie wskazali nadto, że faktyczna złotowa kwota wypłaconego kredytu nie była im znana w chwili zawierania umowy kredytu i była uzależniona od kursu złotego względem waluty kredytu w tym dniu, tj. w dniu wypłaty kolejnych transz.

Dodatkowo uzasadniając żądanie pozwu powodowie powołali się na zasadę nominalizmu wskazując, że skoro kredyt został wypłacony w PLN, to zgodnie z art. 358⁽¹⁾ § 1 k.c. spełnienie świadczenia powinno również nastąpić w PLN. Ponadto powodowie podnieśli, że za tym, iż kredyt był udzielony w PLN przemawia również to, że zabezpieczenie kredytu w postaci hipoteki zostało wyrażone w PLN. Powołując się na art. 69 prawa bankowego oraz art. 720 § 1 k.c. powodowie wskazali, że z racji tego, iż umowa zawierała klauzulę waloryzacyjną należy ją uznać za umowę nienazwaną, opartą o typową umowę kredytu/pożyczki, lecz z istotnymi odmiennociami. Jednocześnie powodowie wskazali, że ich stanowisko zostało potwierdzone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie XVII AmC 426/09 klauzula 3178, sąd uznał za niedozwolone stosownie przez Bank (...) S.A. postanowienie umowne zawarte w umowie o kredyt hipoteczny o treści „kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według tabeli Kursów Walut Obcych obowiązujących w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy”. Owa klauzula, jak wskazali powodowie jest tożsama z klauzulą zawartą w § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 umowy kredytu. Powodowie wskazali nadto, że w oparciu o kwestionowane postanowienia umowy był ustalany sposób wyliczenia wysokości kwoty pożyczki i poszczególnych jej rat. W świetle powyższego, zdaniem powodów, główne postanowienia umowy dotyczące świadczeń stron nie są określone. Powodowie wskazali również, że postanowienia te nie są jednoznaczne, w związku z czym konsument jeżeli nawet literalnie rozumie kwestionowane postanowienia, to nie jest w stanie ocenić wysokości wynagrodzenia banku, które ten zastrzegł z tytułu uprawnienia do ustalenia kursu wymiany walut. Powyższe powoduje, że konsument nie jest w stanie ocenić skutków ekonomicznych podejmowanych przez siebie decyzji. Powodowie powołali się również na rażące naruszenie interesów konsumentów polegające na wprowadzeniu daleko idącej dysproporcji praw i obowiązków konsumentów na ich niekorzyść. Powodowie podnieśli, że kredytobiorcy nie mogli zweryfikować kryteriów do ustalenia wysokości samego wskaźnika. Nie zostały bowiem sprecyzowane przesłanki ustalenia kursów kupna i sprzedaży waluty obcej. Opisane klauzule odnosiły się jedynie do terminu, w jakim ustalana jest wysokość kursów. Powyższe, jak wskazali powodowie, prowadziło do ryzyka, że kryteria wedle których pozwany ustalał wysokość kursów były ustalane w arbitralny i nieprzewidywalny sposób, a także umożliwiały pozwanemu uzyskiwanie dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla konsumentów było niemożliwe z uwagi na brak zasad ustalania kursów walut. Zdaniem powodów, powoduje to że zasady ustalenia kursów walut są sprzeczne z dobrymi obyczajami

i rażąco naruszają interesy konsumentów. Wprowadzają bowiem dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jednej stronie uprawnienie do dobrowolnego ustalenia kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania silniejszej strony umowy. Tym samym pozwany, w ocenie powodów, przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania rat pożyczki i odsetek waloryzowanych kursem złotówki lub franka. Powodowie wskazali, że w zaistniałej sytuacji skoro głównym świadczeniem banku było udzielenie kredytu w walucie polskiej, a niedozwolone klauzule waloryzacyjne odnosiły się jedynie do sposobu wykonania umowy, to pozwany winien przeliczyć wysokość pozostającego do spłaty zobowiązania w oparciu o przekazane kredytobiorcom kwoty wypłacone w PLN i pomniejszone przez dokonane przez nich płatności z tytułu należnych rat. W odniesieniu do powyższego powodowie powołali się na art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c.

W zakresie nieważności umowy kredytu powodowie powołali się nadto na art. 69 ustawy prawo bankowe oraz art. 720 k.c. wskazując, że określoną w umowie kwotę kredytu trudno uznać za jednoznacznie określoną w świetle powyższych regulacji. Wskazali, że została ona określona jedynie w sposób pośredni, poprzez wskazanie kwoty waloryzowanej bliżej nieokreślonym kursem waluty stosowanym przez bank. Niewskazanie w sposób precyzyjny kwoty kredytu jest, zdaniem powodów, uchybieniem skutkującym co do zasady niedopuszczalną jednostronnego kształtowania przez bank treści stosunku prawnego w czasie jego trwania i narusza art. 353¹ k.c. Powodowie wskazali, że naruszenie w/w przepisów prowadzi do bezwzględnej nieważności czynności prawnej zgodnie z art. 58 § 1 k.c. Powołali się również na nieważność wynikającą z nieuczciwej praktyki rynkowej wprowadzającej ich jako konsumentów w błąd – art. 6 i 12 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym- wobec niedopełnienia obowiązku informacyjnego przez pozwanego wobec nich, w zakresie skutków jakie wynikają z zastosowania mechanizmu indeksacji i ryzyka kursowego.

Dodatkowo powodowie wskazali, że nie bez znaczenia dla oceny zasadności ich roszczenia jest to, że pozwany w ramach udzielonego kredytu zawarł w tym zakresie z Towarzystwem (...) umowę ubezpieczenia niskiego wkładu. Jednakże stroną tej umowy nie był pozwany a powodowie. Doprowadziło to do dodatkowego obciążenia powodów wysoką opłatą z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu przy czym jak podnieśli powodowie opata ta nie wiązała się z jakimkolwiek świadczeniem ekwiwalentnym, gdyż powodowie nie będący stroną umowy ubezpieczenia nie mieli i nie mają żadnego wpływu na jej treść i sposób jej wykonania. Wskazali również, że zawarta umowa ubezpieczenia była jedynie w interesie pozwanego.

Odnosząc się do zawartych aneksów do umowy powodowie wskazali, że ich zawarcie było związane z wejściem w życie tzw. ustawy antyspreadowej (pozew wraz z załącznikami k. 3-71).

Bank (...) S.A. z siedzibą w W. odpowiedzą na pozew z dnia 15 kwietnia 2019 r. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, że zakwestionowane przez powodów klauzule są wobec nich w pełni skuteczne i wiążą strony umowy kredytu. Pozwany wskazał, że powodowie kwestionowali treść postanowień umowy dopiero z chwilą umocnienia się kursu franka szwajcarskiego w stosunku do złotówki, na co pozwany bank nie miał wpływu. Pozwany wskazał, że znamiennym jest, iż pozew został wniesiony dopiero po 10 latach od zawarcia umowy. Odnosząc się do twierdzeń pozwu pozwany wskazał, iż składając wniosek kredytowy powodowie chcieli uzyskać kredyt w kwocie 380.000 zł, a wnioskowaną walutą był CHF. Pozwany wskazał, że mając na uwadze, zasady doświadczenia życiowego trudno jest uznać, iż powodowie podejmując decyzję o zawarciu umowy kredytu nie zapoznali się szczegółowo z warunkami i ofertami innych banków, wybierając kredyt na najkorzystniejszych warunkach. Jak wskazał pozwany powodowie złożyli wniosek kredytowy w dniu 16 czerwca 2008 r. a umowa została zawarta miesiąc później w dniu 09 lipca 2008 r. Pozwany wskazał, że zarówno projekt umowy, regulamin oraz warunki zawarcia umowy były dla powodów jawne i dostępne. Projekt umowy na życzenie klienta był przekazywany do analizy, w związku z czym mieli możliwość zapoznania się z treścią projektu umowy na wcześniejszych etapach niż wydanie pozytywnej decyzji kredytowej oraz przed podpisaniem umowy. Pozwany wskazał, że powodowie podjęli świadomą i autonomiczną decyzję co do wysokości zaciągniętego kredytu. Wnioskowali o przyznanie kredytu w CHF,

mieli świadomość ryzyka kursowego. Pozwany wskazał, że w czasie zawierania umowy kredytu obowiązywała wersja regulaminu R22, a następnie wersja R.99 jak również cennik obowiązujący od 16 czerwca 2008 r. oraz od 01 czerwca 2009 r. Pozwany podniósł nadto, że w przypadku kredytu indeksowanego do CHF według wskaźników z dnia 27 czerwca 2008 r. niższe było oprocentowanie, a co za tym idzie wartość miesięcznej raty kredytowej w stosunku do kredytu udzielonego w PLN bądź w EUR. Ów czynnik, zdaniem pozwanego, zaważył o wyborze przez powodów kredytu w walucie obcej. Jednocześnie pozwany wskazał, że wzorzec, którym się posłużył do zawarcia umowy kredytu był na tyle ogólny, że mógł służyć zarówno do zawarcia umowy kredytu złotowego jak i kredytu indeksowanego kursem waluty CHF. Zawarte w nim postanowienia wskazujące na udzielenie kredytu walutowego indeksowanego kursem waluty CHF, wymagały indywidualnego uzgodnienia. W szczególności jak wskazał pozwany indywidualnego uzgodnienia wymagały postanowienia dotyczące przeliczenia kwoty kredytu po kursie kupna CHF w banku, tj. § 2 ust. 2, przeliczenia kwot rat spłaty kredytu po kursie CHF w Banku, tj., § 7 ust. 1 a także oprocentowania i jego zmiany § 6 ust. 3 i 5b wzorca umowy kredytu. Pozwany wskazał nadto, że w trakcie procedury weryfikowania wniosku kredytowego bank gruntownie i rzetelnie analizował sytuację majątkową powodów pod kątem faktycznych możliwości spłaty udzielonego kredytu. Pozwany powołał się również na to, że fakt udostępnienia powodom regulaminu i cennika został przez powodów potwierdzony w § 1 pkt. 1 umowy.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany odwołał się do mechanizmu kredytu walutowego oraz źródeł finansowania. Wskazał również, iż w związku z wejściem w życie ustawy antyspeadowej, w której wprowadzono zasadę, zgodnie z którą w przypadku umowy o kredyt denominowany bądź indeksowany do waluty obcej niż waluta polska kredytobiorca może dokonywać spłaty rat bezpośrednio w tej walucie. Powyższą możliwość, jak wskazał pozwany, powodowie mieli jeszcze przed wejściem w życie tej ustawy. Wejście w życie powyższej ustawy, jak wskazał pozwany, ograniczyło skutki abuzywności postanowień umowy. Zdaniem pozwanego uwzględnienie powództwa doprowadziłoby do niedopuszczalnej ingerencji przez sąd w treść łączącego strony stosunku prawnego. Z kolei kwalifikowanie kredytu denominowanego bądź indeksowanego jako kredytu w PLN doprowadziłoby do nowego rodzaju stosunku obligacyjnego, który nie byłby wyrazem woli wszystkich stron umowy, a co stałoby w sprzeczności z podstawowymi założeniami dotyczącymi zobowiązań umownych.

Odnosząc się do kwestii wpisania postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień niedozwolonych, pozwany wskazał, że w przypadku kwestionowania danego postanowienia wymagane jest zbadanie, czy postanowienie takie zostało indywidualnie uzgodnione pomiędzy stronami. Sam wpis do rejestru klauzul niedozwolonych nie wyłącza, jak wskazał pozwany, konieczności zbadania abuzywności tego samego postanowienia w konkretnej sprawie. Pozwany podniósł nadto, że postanowienie zawarte w § 7 ust. 1 umowy kredytu nigdy nie zostało przez SOKIK uznane za niedozwolone. W jego ocenie eliminacja postanowień niedozwolonych nie może prowadzić do eliminacji stosunku zobowiązaniowego.

Pozwany wskazał, że wykluczone jest objęcie kwestionowanych postanowień kontrolą indywidualną, gdyż przedmiotowe klauzule obejmują główne świadczenia stron umowy kredytu, a sposób ich sformułowania wyrażony został w sposób jednoznaczny. Zdaniem pozwanego sporne postanowienia umowy kredytu nie podlegają ocenie sądu pod kątem ich niedozwolonego charakteru. Pozwany wskazał, że istotą kredytu indeksowanego jest zobowiązanie się banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy na czas wskazany w umowie, kwoty środków wyrażonych w walucie obcej, przeliczanej w dniu uruchomienia kredytu na walutę polską z przeznaczeniem na określony cel, zobowiązanie się kredytobiorcy do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w określonych terminach oraz zapłaty prowizji od udzielanego kredytu. Pozwany wskazał, że w sprawach kredytów indeksowanych określenie głównych świadczeń stron umowy następuje przy wykorzystaniu klauzul indeksacyjnych. Przy analizie postanowień umowy należy ustalić, czy konsument zdawał sobie sprawę z realnego wpływu na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę. Pozwany wskazał również, że umowa kredytu zawierała opcjonalnie postanowienie wskazujące na dokonanie przez powodów wyboru kredytu walutowego indeksowanego do franka szwajcarskiego. Wzorzec umowy o kredyt hipoteczny mógł służyć zarówno do zawarcia umowy kredytu złotowego jak i kredytu w walucie obcej. W tej sytuacji, zdaniem pozwanego, nie ulega wątpliwości, że wskazane w umowie kredytu postanowienia wskazujące na udzielenie kredytu walutowego wymagały każdorazowo indywidualnego uzgodnienia. Powód wskazał,

że powodowie mieli wiedzę co do tego, iż mogli objąć negocjacjami postanowienia umowy kredytu, które im nie odpowiadają. Pozwany wskazał, że pomimo iż powodowie uzgadniali indywidualnie z pracownikami pozwanego postanowienia umowy kredytu oraz możliwości związanego z nim ryzyka świadomie zdecydowali się na zaciągnięcie zobowiązania wyrażanego w walucie obcej oceniając tego rodzaju produkt jako najkorzystniejszy. Pozwany wskazał nadto, że alternatywą kredytu indeksowanego do kursu franka szwajcarskiego był kredyt w walucie polskiej. Zdaniem pozwanego kwestionowana przez powodów klauzula określała wprost sposób i termin obliczania kwoty kredytu w sposób jednoznaczny. Dodatkowo pozwany wskazał, że kwestionowanie przez powodów postanowienie zostało dodatkowo zawarte w § 8 ust. 3 regulaminu. Udzielając odpowiedzi na pozew pozwany zakwestionował również, aby postanowienia umowy w zakresie w jakim kształtują prawa i obowiązki powodów były sprzeczne z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały ich interesy. Pozwany wskazał, że zawierając umowę kredytu indeksowanego do CHF powodowie uzyskali niższe oprocentowanie aniżeli przy kredycie złotówkowym. W wyniku powyższego mieli niższą ratę. Świadomie godzili się na ryzyko kursowe jak i możliwość dokonywania spłaty kredytu w walucie obcej po kursie w tabeli Kursów Walut Banku licząc na dodatkowe korzyści płynące w tym okresie z faktu niższej stopy procentowej i stałego trendu umacniania się złotówki do franka szwajcarskiego. Pozwany podniósł nadto, że powodowie mieli możliwość jeszcze przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej do korzystania z uprawnień przewidzianych tą ustawą. Ponadto pozwany powołał się na to, że powodom została przedstawiona informacja co do ryzyka wynikającego z zawarcia kredytu we frankach szwajcarskich. Pozwany wskazał również, że brak jest podstaw do uznania, aby umowa kredytu była sprzeczna z art. 69 ustawy prawo bankowe wskazując, że zawarta pomiędzy stronami umowa kredytu zawierała wszystkie konieczne elementy przewidziane ustawą. W § 2 ust. 2 umowy zastrzeżono, że zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitału – odsetkowej. Ponadto pozwany powołał się na to, że z natury kredytu wynika obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu – nie zaś kwoty kredytu oraz obowiązek zwrotu przez kredytobiorcę nominalnie wyższej sumy, niż otrzymany kapitał w związku z koniecznością zapłaty należnych odsetek. W tej sytuacji nie jest możliwe oszacowanie już w dacie zawierania umowy kredytowej kwoty jaką kredytobiorca będzie musiał zapłacić, z uwagi chociażby na zmienność stawek referencyjnych, według których oprocentowany był kredyt. Kwota kredytu do spłacenia wskazywana jest w związku z tym poprzez wskazanie kwoty kredytu, jego marży i oprocentowania. A w przypadku kredytów indeksowanych lub denominowanych kursem waluty obcej zobowiązanie jest dodatkowo określenie poprzez wskazanie waluty do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W przypadku powodów, jak wskazał pozwany, określenie to nastąpiło poprzez wykorzystanie klauzul indeksacyjnych. Zdaniem pozwanego nie doszło do sprzeczności klauzul indeksacyjnych z art. 353¹ k.c. Zdaniem pozwanego nie można mówić o sprzeczności kredytu indeksowanego z naturą umowy kredytu w sytuacji w której sam ustawodawca odwołuje się do takiego kredytu zarówno w ustawie antyspreadowej jak i w ustawie o kredycie konsumenckim. Ponadto pozwany wskazał, że w art. 69 prawa bankowego znajduje się także waluta kredytu, co potwierdza, że udzielenie kredytu w walucie innej niż waluta polska jest zgodne naturą umowy kredytu i nie pozostaje w sprzeczności z zasadą nominalizmu.

Pozwany podniósł też zarzut przedawnienia, wskazując że miesięczne raty uiszczane przez stronę powodową są świadczeniami okresowymi w związku z czym przedawniają się w terminie trzech lat.

Pozwany zakwestionował również, aby świadczenie powodów można było uznać za świadczenie nienależne, skoro ich źródłem jest zawarta pomiędzy stronami umowa kredytu. Pozwany wskazał, że powodowie nie otrzymali by w 2008 r. kredytu w PLN w kwocie 394.000 zł na warunkach, których się obecnie domagają, tj. wg oprocentowania LIBOR 3M (CHF). Pozwany zakwestionował również żądanie przez powodów zapłaty tak co do wysokości jak i co do zasady. Wskazał również, że pozwani nie mają interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w ustaleniu nieważności umowy kredytu. (odpowiedź na pozew k. 76-420).

W replice na odpowiedź na pozew powodowie podtrzymali stanowisko w sprawie. Odnosząc się do kwestii interesu prawnego wskazali, że ich interes prawny przejawia się w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu – stosunku o długoterminowym charakterze. Ponadto wskazali, że interes prawny w wytoczeniu powództwa w oparciu o art. 189 k.p.c., wyraża się w możliwości uzyskania roszczenia określającego ich sytuację prawną na przyszłość. Podnieśli, że

zmierzają do ustalenia, że umowa o kredyt jest nieważna ze względu a zawarte w niej niedozwolone postanowienia umowne dotyczące ustalenia kursów waluty CHF na PLN (replika k. 423-435).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie zdecydowali się na budowę domu jednorodzinnego. W tym celu chcieli zaciągnąć kredyt. W związku z czym sprawdzali oferty przez internet. W siedzibie oddziału banku w O. jego pracownik – I. Ż. poinformowała powodów, że w ich sytuacji najlepszym kredytem będzie kredyt hipoteczny indeksowany do CHF z uwagi na zdolność kredytowa powodów. Wskazywano, że kredyt indeksowany do CHF będzie najbardziej korzystny dla powodów. Zapewniano, że ów kredyt nie wiąże się żadnym ryzykiem. W trakcie rozpoznawania wniosku, nie było symulacji jak wzrosną raty w przypadku zmiany kursu o 20 % - 40 %. Powodowie nie wiedzieli jaki kurs będzie zastosowany do wypłaty. Informowano powodów, że koszty związane z kredytem to oprocentowanie, marża banku i koszty ubezpieczenia powodów jako osób oraz nieruchomości i UNWW. Nie wyjaśniono kwestii spreadu i różnic kursowych. Nie przedstawiono powodom kredytu w PLN. Przed wnioskowaniem o ten kredyt powodowie nie byli stronami umowy żadnej kredytu powiązanego z waluta obcą.

(zeznania powoda P. K. (2) 00:48:45 do 01:21:24 i powódki K. K. (1) od 01:21:25 do 01:31:29 protokół rozprawy z dnia 29 lipca 2020 r. płyta z nagraniem k. 463, informacja z BIK k. 210-218)

W dniu 18 czerwca 2008 roku P. K. (2) i K. K. (2) złożyli w oddziale Banku (...) S.A. w O. wniosek kredytowy nr (...) jako kwotę wskazując 380.000 zł na budowę domu wolnostojącego systemem gospodarczym. We wniosku tym jako walutę kredytu zaznaczono CHF. Okres kredytowania określono na 360 miesięcy, a wypłatę kredytu w 4 transzach. P. K. (2) w dacie złożenia wniosku miał wykształcenie wyższe. Był zatrudniony jako kierownik działu w (...) S.A. z wynagrodzeniem miesięcznym (...) zł brutto plus premia w kwocie (...) zł, zaś K. K. (2) była zatrudniona na stanowisku specjalisty ds. marketingu w (...) S.A. z wynagrodzeniem (...) zł brutto plus premia w kwocie (...) zł. Powódka była ówczasie stroną umowy o kartę kredytową w (...) S.A. z zadłużeniem 4.300 zł. Powód miał przyznany limit w (...) S.A. w kwocie 10.000 zł wykorzystany na dzień złożenia wniosku w kwocie 4.423 zł. W dacie złożenia tego wniosku powodowie byli właścicielami lokalu mieszkalnego o powierzchni 42,6 m⁽²⁾ o wartości 150.000 zł. Zabezpieczeniem wnioskowanego kredytu miało być ustanowienie hipoteki na nieruchomości kredytowanej w miejscowości D., cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości w (...) i cesja praw z umowy ubezpieczenia na życie w (...) - oba ubezpieczenia grupowe kredytobiorców. We wniosku wyrazili zgodę na ubezpieczenie kredytu do czasu ustanowienia hipoteki, nie była w tym wniosku zaznaczona pozycja dotycząca zgody na objęcie ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego. Wniosek kredytowy przyjęty został przez I. Ż. - pracownika pozwanego Banku.

(wniosek kredytowy k. 129-133, zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości dochodów, notatka służbowa k. 220-221, wyciąg z rachunku bankowego (...) S.A. k. 223 – 252, zestawienie operacji VISA k. 253-254)

W dniu złożenia wniosku o kredyt, Powodowie podpisali przedstawiony im przez pracownika Banku dokument o nazwie „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej oparte na zmiennej stopie procentowej”.

W informacji z dnia 27 czerwca 2007 roku wskazano, że wybierając zadłużenie w walucie obcej Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu. Zgodnie z cennikiem Kredyt Hipoteczny/Pożyczka Hipoteczna w okresie do 30 czerwca 2008 roku, stawki referencyjne wynoszą:

- dla kredytów złotych: 6,16 % (WIBOR 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego: 2.8850% (LIBOR 3M CHF),
- dla kredytów indeksowanych kursem euro: 4,7270% (EURIBOR 3M),

- dla kredytów indeksowanych kursem dolara amerykańskiego: 2,6881% (LIBOR 3M USD)

Podkreślono jednak, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych. Występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Dodatkowo podkreślono, że z wyżej wymienionych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN, jako korzystną alternatywę do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjniejszych warunków celowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.

W zakresie ryzyka zmian stóp procentowych informacja stanowiła, że zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Wskazano, że oprocentowanie składa się ze stałej marży i zmiennej stopy referencyjnej, w zależności od waluty kredytu i zmienia się co kwartał. Ustalając stawkę oprocentowania na dany okres Bank uwzględnia wysokość stopy referencyjnej z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy. Ponadto wskazano, że wysokość stopy referencyjnej ustalana jest nie przez bank, lecz na rynku międzybankowym.

Podkreślono również, że dwa wyżej podane czynniki – zmienność kursów walutowych oraz wahania stóp procentowych powodują, że rzeczywiste koszty obsługi kredytu mogą okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych.

Klientów zachęcono do zapoznania się z danymi historycznymi i prognozami sporządzanymi przez analityków, dotyczącymi wahań kursu oraz wysokości stawek referencyjnych dla danej waluty wskazując, że wartości które w danym momencie mogą być korzystniejsze dla klienta w długim okresie mogą okazać się niekorzystne, a także do zapoznania się z przykładem wpływu zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu.

Poniżej zamieszczono tabelę, w której wskazano:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu waluty i aktualnym poziomie stopy procentowej – 2008,60 zł,
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu/pożyczki w CHF jest równa stopie procentowej kredytu/pożyczki w PLN (7,2%), a kapitał jest większy o 20% - 3377,99zł,
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 14,20% - 2293,84,
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400,00 pb. – 3029,92 zł,
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0,43p.p. – 2108,82 zł,

Następnie wskazano, że po przeanalizowaniu ww. informacji, każdy Wnioskodawca wybiera walutę najkorzystniejszą dla siebie, umożliwiającą optymalną formę spłaty zadłużenia. Podkreślono, że bank oferuje możliwość zmiany waluty kredytu, wielokrotnie w trakcie okresu spłaty - na PLN bezpłatnie.

W informacji zawarto także oświadczenie o treści: oświadczam, że zapoznałem się z powyższą informacją oraz że w pierwszej kolejności przedstawiono mi ofertę kredytu w PLN, z której rezygnuję. Pod treścią informacji i oświadczenia widnieją podpisy Powodów. Z informacji tej wynika, że w załączeniu przedstawione zostały powodom historie zmian kursu CHF do złotego i zmian stawki referencyjnej dla CHF za bliżej nieokreślony okres.

(Informacja z dnia 18 czerwca 2008 roku - k. 196-197)

Powodowie byli obsługiwani w ramach ubiegania się o kredyt hipoteczny przez pracownika oddziału banku (...) mieszczącego się w O.- I. Ż.. Nie zostali poinformowani przez nią, ani przez innego pracownika Banku, o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF, nie została przedłożona im oferta zawarcia umowy rachunku bankowego walutowego. Jako najkorzystniejszy przedstawiony został im kredyt indeksowany do CHF. Pracownik Banku obsługujący powodów nie wytłumaczył im zasad ustalania kursu przez bank, nie informował, że w przypadku wzrostu kursu wzrośnie i o ile saldo kredytu, nie poinformował o możliwości negocjowania każdego postanowienia umowy, o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF, jak również o spreadzie. Powodowie nie zostali poinformowani co się stanie gdy ubezpieczyciel wypłaci świadczenie z ubezpieczenia niskiego wkładu, nie było informacji o przysługującym mu regresie.

Powodowie wykorzystali kredyt wykorzystali na budowę domu wolnostojącego metodą gospodarczą, który wykorzystywali i wykorzystują na cele mieszkaniowe. Nie prowadzili i nie prowadzą na tej nieruchomości działalności gospodarczej.

(zeznania powoda P. K. (2) 00:48:45 do 01:21:24 i powódki K. K. (1) od 01:21:25 do 01:31:29 protokół rozprawy z dnia 29 lipca 2020 r. płyta z nagraniem k. 463)

W oparciu o złożony wniosek pracownik Banku nieobsługujący powodów, któremu przesłany został wniosek kredytowy i załączone do niego dokumenty dokonał analizy ich zdolności kredytowej sporządzając 27 czerwca 2008 roku dokument parametry wyjściowe symulacji.

Zgodnie z dostępnym w Banku symulatorem bank dokonał wyliczenia szacowanej wysokości rat dla kwoty wnioskowanego kredytu 380.000 PLN i walucie CHF, aktualnej 6141,80 PLN; przy założeniu, że stopa procentowa jest równa stopie w PLN a kapitał będzie wyższy o 20%- rata 3311,67 PLN, że kurs CHF wzrośnie o 0,43p.p. - to jest różnicę między kursem minimalnym a maksymalnym z ostatnich 12 miesięcy- 2067,43 PLN; że stopa procentowa wzrośnie o 400,00 p.p.- 2970,43 PLN.

(dokument z dnia 27 czerwca 2008 roku k. 199)

W dniu 09 lipca 2008 r. P. K. (1) i K. K. (1) zawarli z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę o kredyt hipoteczny nr (...) na kwotę 394.000 zł.

W § 1 tej umowy kredytobiorcy oświadczyli, że przed zawarciem umowy otrzymali Cennik kredyt Hipoteczny/pożyczka hipoteczna oraz regulamin obowiązujące w dacie zawarcia umowy, zapoznali się z nim i akceptują postanowienia w nich zawarte.

nadto § 1 umowy stanowił, że Bank udziela Kredytobiorcy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w niniejszej umowie a kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego cennika w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień niniejszej Umowy.

W § 2 umowy strony postanowiły:

ust. 1 kwota kredytu: 380.000 PLN, oraz kwota 14.000 zł na refinansowane kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe.

ust. 2. Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłacanej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłała do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy

czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe.

ust. 3 cel kredytu:

- budowa domu metodą gospodarczą kwota 380.000 PLN;
- refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe w kwocie 14.000 PLN.

Wskazano w ust. 4 że przedmiotem kredytowania jest nieruchomości dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w D.o powierzchni 947 m kw., powierzchni domu 156,34 m kw. przy ul. (...) w D..

§ 3 umowy kredytu stanowił, że:

ust. 1 i 2 wypłata kredytu nastąpi w transzach na rachunek bankowy Kredytobiorcy

ust. 3 warunkami wypłaty kredytu są:

- 1) założenie przez wszystkich kredytobiorców wspólnego rachunku osobistego w Banku (...) S.A. z siedzibą w W.;
- 2) zapewnienie środków na rachunku kredytobiorcy wskazanym w § 4 umowy w kwocie wystarczającej na pokrycie opłat związanych z udzieleniem kredytu;
- 3) złożenie pisemnego oświadczenia wszystkich właścicieli nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia spłaty kredytu o ustanowieniu hipoteki oraz przestawienie wniosku o wpis hipoteki na nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu wraz z dowodem złożenia go we właściwym sądzie wieczystoksięgowym i uiszczenia wymaganych opłat sądowych;
- 4) dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia do ubezpieczenia grupowego w (...) S.A. nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia od ognia i zdarzeń losowych na minimalną kwotę ubezpieczenia 394.000 zł;
- 5) dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia przez P. K. (2) do ubezpieczenia grupowego na życie w (...) S.A. na sumę ubezpieczenia nie niższą niż 204.880 zł;
- 6) dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia przez K. K. (2) do ubezpieczenia grupowego na życie w (...) S.A. na sumę ubezpieczenia nie niższą niż 189.120 zł

Wypłata kolejnych transz nastąpi po udokumentowaniu przez kredytobiorcę postępu prac budowlanych i wykorzystania wypłaconych środków w formie zapisów w dzienniku budowy oraz zdjęć elewacji i pomieszczeń wewnętrznych obrazujących wykonane prace. Uruchomienie transzy kredytu której wypłata spowoduje przekroczenie 50% kwoty kredytu przeznaczonej na budowę/remont/termomodernizację kredytowanej nieruchomości dokonywanej jest po wykonaniu kontroli inwestycji sporządzonej przez upoważnioną przez Bank osobę.

W ust. 4 wskazano, że uruchomienie kredytu lub wypłata transzy nastąpi w terminie wskazanym przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia kredytu określonymi w umowie i regulaminie zostanie złożona na trzy dni robocze, a w przypadku konieczności zlecenia przez bank kontroli inwestycji nr 10 dni roboczych przed planowaną datą uruchomienia środków.

Ust. 5 stanowił: termin uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy kredytu nie może być dłuższy niż 60 dni kalendarzowych od dnia sporządzenia niniejszej umowy.

Ust. 6 termin uruchomienia ostatniej transzy kredytu w przypadku kredytu wypłacanego w transzach upływa dnia 09 lipca 2010 roku.

Ust. 7 niezłożenie dyspozycji uruchomienia środków z kredytu w terminie wskazanym w ust. 6 jest równoważne z rezygnacją z niewypłaconej kwoty kredytu.

Ust. 8 bank nie zwraca prowizji za udzielenie kredytu, z którego Kredytobiorca zrezygnował zgodnie z ust. 7;

Ust. 9 wygaśnięcie umowy: umowa wygasa, jeżeli kredytobiorca nie spełni warunków określonych w niniejszym paragrafie w terminie 60 dni od daty sporządzenia umowy chyba że Bank wyrazi zgodę na przedłużenie tego terminu. Zmiana terminu określonego w niniejszym punkcie nie wymaga aneksu do umowy.

W § 4 postanowiono, że:

ust. 1. od kwoty udzielonego kredytu Bank pobiera jednorazową bezzwrotną prowizję w wysokości 0 PLN, płatną przed uruchomieniem kredytu lub w jego pierwszej transzy;

ust. 2. prowizja o której mowa w ust. 1 zostanie potrącana przez bank z kwoty kredytu;

ust. 3. zgodnie z obowiązującym w Cennikiem Kredyt Hipoteczny w dniu złożenia wniosku o kredyt Bank przed uruchomieniem kredytu lub jego pierwszej transzy pobierze opłatę za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu w wysokości 400 PLN;

ust. 4. kredytobiorca jest zobowiązany wpłacić kwotę należnej opłaty za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu na rachunek wskazany w umowie jako rachunek przeznaczony do pobierania należnych bankowi opłat i prowizji. bank przed uruchomieniem środków pobierze należną mu opłatę z ww. rachunku Kredytobiorcy;

ust. 5 w przypadku zmiany waluty kredytu w okresie obowiązywania umowy kredytobiorca poniesie koszty prowizji zgodnie z aktualnie obowiązującym Cennikiem Kredyt Hipoteczny, jednak nie wyższe niż:

1) 0% kwoty kredytu w przypadku zmiany waluty na PLN;

2) 1% w przypadku zmiany na EUR, CHF, USD.

ust. 6. zmiana waluty kredytu ma wpływ na wysokość kwoty kredytu oraz wysokość rat kapitałowo-odsetkowych i dokonywana jest w oparciu o następujące zasady:

1) w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą stosowany jest kurs kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;

2) w przypadku zmiany waluty obcej na PLN stosowany jest kurs sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;

ust. 7 w związku z udzielonym kredytem Kredytobiorca ponosi następujące koszty:

1) koszt zlecenia wyceny nieruchomości – 400 PLN;

2) inne koszty wynikające z regulaminu oraz Cennika

ust. 8. strony postanawiają, iż opłaty i prowizje należne bankowi zgodnie z Cennikiem Kredyt Hipoteczny będą pobierane przez Bank w PLN z rachunku kredytobiorcy prowadzonego w banku o nr (...).

W § 5 zawierającym zobowiązania i oświadczenia kredytobiorcy w ust. 3 zawarte było oświadczenie następującej treści „kredytobiorca oświadcza, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej i

zapoznał się z nim”. Nadto w § 5 ust. 1 zobowiązał się do niedokonywania zmiany Banku jako wyłącznie uposażonego z tytułu polisy ubezpieczenia na życie, stanowiącej zabezpieczenie umowy kredytu.

W § 6 postanowiono, że:

ust. 1 kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej.

ust. 2 w przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie jego oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej;

ust. 3 oprocentowanie kredytu wynosi 3,8900 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1.1000 p.p. stałej w całym okresie kredytowania.

ust. 4. odsetki są naliczane za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia.

ust. 5 oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF);

ust. 6. stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy.

§ 7 dotyczący spłaty kredytu stanowił, że:

ust. 1 kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

ust. 2 kredyt spłacany będzie w 360 ratach miesięcznych, w tym 24 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 336 równych ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej.

ust. 3. spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącenia przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy w Banku (...).

Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych będą następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po pierwszej wypłacie środków z kredytu.

ust. 5 ostatnia rata spłaty kredytu ma charakter raty wyrównującej co oznacza, że służy rozliczeniu całości zobowiązania kredytobiorcy względem banku.

ust. 6 w okresie karencji kredytobiorca zobowiązany jest spłacać jedynie raty odsetkowe, bez konieczności spłacania rat kapitałowych.

§ 8 dotyczył wcześniejszej spłaty kredytu.

§ 9 dotyczący zabezpieczeń stanowił:

ust. 1 na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami o innych kosztach kredytobiorca ustanawia na rzecz banku :

1) hipotekę kaucyjną do sumy 669.800 PLN na nieruchomości położonej w miejscowości położonej w miejscowości D. (opisanej szczegółowo wyżej)

2) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych Nieruchomości, o której mowa w § 2 , na której zostanie ustanowiona hipoteka, zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i 5 umowy

3) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy, którym jest P. K. (2) i K. K. (2) zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i 5 umowy

ust. 2 do 6 stanowił, że zabezpieczenie kredytu do czasu otrzymania przez Bank odpisu księgi wieczystej nieruchomości, o której mowa w § 2 ust. 5 z prawomocnym wpisem pierwszej hipoteki o której mowa w ust. 1 na rzecz banku będzie stanowił ubezpieczenie kredyt zabezpieczonych hipoteczne na podstawie umowy zawartej przez Bank z TU (...)S.A. Kredytobiorca zobowiązany jest do zwrotu Bankowi kosztów składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez Bank w związku z niniejszym ubezpieczeniem. Miesięczna opłata z tytułu refinansowania składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez bank wynosi 1/12 z 0,81 % kwoty przyznanego kredytu (co stanowi kwotę 279 PLN) przy uwzględnieniu kursów waluty obcej do jakiej jest kredyt indeksowany na pierwszy dzień miesiąca, w którym została sporządzona umowa kredytowa według Tabeli Kursów Walut Obcych (...) S.A.;

Bank pobiera opłatę wynikającą z kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki z dołu poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy 8-ego dnia każdego miesiąca, począwszy od następnego miesiąca po dacie uruchomienia umowy kredytu lub jego pierwszej transzy ostatni miesiąc ochrony ubezpieczeniowej, za który pobierana jest opłata z tytułu ubezpieczenia przypada w miesiącu, w którym do Banku wpłynę dostarczony przez kredytobiorcę odpis księgi wieczystej nieruchomości o której mowa w § 2 ust. 5 z prawomocnym wpisem hipoteki na rzecz banku. Kredytobiorca zobowiązany jest do dostarczenia do banku odpisu z księgi wieczystej bez dodatkowych wezwań ze strony banku.

§ 9 ust. 7-10 stanowił, że dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN stanowi ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim wkładem własnym kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) z TU (...)S.A. (ust.7)

Kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 1.829 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej.(ust. 8)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36. miesięczny okres udzielonej bankowi przez TU (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca zostanie poinformowany przez bank na piśmie. (ust. 9)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN Bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek kredytobiorcy za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia za który składka została uiszczona. (ust. 10)

§ 10 zawierał oświadczenie o poddaniu się egzekucji zgodnie z ówczynie obowiązującym art. 97 ustawy Prawo Bankowe.

W § 11 ust. 1 i 2 wskazane było, że wszelkie zmiany umowy wymagają zawarcia aneksu pod rygorem nieważności za wyjątkiem między innymi:

- 1) zmiany oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stopy referencyjnej na warunkach określonych w umowie
- 2) zmiany regulaminu
- 3) zmiany cennika
- 4) zmiany rachunku do spłaty kredytu

ust. 2 stanowił, że integralną część umowy stanowi:

- 1) regulamin
- 2) pełnomocnictwo do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy
- 3) cennik kredyt hipoteczny

w ust. 3 postanowiono, że umowa może zostać rozwiązana za porozumieniem stron lub wypowiedziana w formie pisemnej przez każdą ze stron z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

ust. 4 – Bank może wypowiedzieć umowę w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu w szczególności w zakresie sposobu i terminu spłaty kredytu.

ust. 5 W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia regulaminu.

Umowa sporządzona została i podpisana przez strony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron (ust. 6)

W ust. 7 umowy kredytobiorcy wyrazili zgodę na dokonanie przez bank przelewu wierzytelności z tytułu umowy na rzecz towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych tworzącego fundusz sekurytyzacyjny oraz funduszu sekurytyzacyjnego oraz o poddaniu się egzekucji w zakresie roszczeń wynikających z umowy do kwoty 788.000 zł

W ust. od 8 do 11 zawarte były zgody związane z przetwarzaniem i udostępnianiem danych osobowych

§ 12 dotyczył kosztów kredytu

w ust. 1 Bank informował, że :

- 1) Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 328.820,01 PLN
- 2) rzeczywista stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosi 4,85% w skali roku

przy założeniu że,

- przyznana kwota kredytu została wypłacona w całości i jednorazowo
- pierwsza spłata raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej będzie miała miejsce w tym samym dniu najbliższego miesiąca następującego po miesiącu w którym uruchomiony będzie kredyt
- w przypadku występowania ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki, okres ubezpieczenia wynosi 6 miesięcy
- w przypadku występowania ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego kredytobiorcy, uwzględnia się składkę na okres pierwszych 3 lat i uznaje się że jest ona płatna w dniu uruchomienia kredytu;
- w przypadku ubezpieczenia nieruchomości przyjmuje się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu, że wartość nieruchomości i stawka ubezpieczeniowa jest stała we wskazanym okresie;
- w przypadku ubezpieczenia na życie przyjmuje się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu , że składki naliczane są od malejącego salda ustalonego zgodnie z pierwotnym harmonogramem spłat
- prowizja od udzielonego kredytu, opłata za wpis hipoteki oraz podatek od czynności cywilno-prawnych zostały wniesione w dniu uruchomienia kredytu

- koszt wyceny został poniesiony przez klienta w wysokości wskazanej przez Bank w cenniku (z zastrzeżeniem sytuacji gdy koszt wyceny został pokryty przez Bank

ust. 2 w przypadku gdy kredytobiorca nie wywiązuje się ze zobowiązań wynikających z umowy bank ma prawo obciążyć go następującymi kosztami:

1) koszt oprocentowania karnego dla zadłużenia przeterminowanego w wysokości czterokrotności stopy lombardowej, co na dzień sporządzenia umowy wynosi 30.00 %. Wysokość oprocentowania ulega zmianie w przypadku każdorazowej zmiany wysokości stopy lombardowej. Nowa wysokość obowiązuje od następnego dnia roboczego po zmianie wysokości stopy lombardowej

2) koszt upomnień u monitów

3) koszty sądowe i postępowania egzekucyjnego

Jako załączniki do umowy wskazane zostały:

1. Regulamin

2. dyspozycja wypłaty kredytu

3. pełnomocnictwo dla banku do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy

4. cennik kredyt Hipoteczny/Pożyczka Hipoteczna.

Umowa podpisana została w dniu 09 lipca 2008 roku. Kredytobiorcy podpisali w obecności pełnomocnika-pracownika banku (...), ze strony banku umowę kredytu podpisali jako pełnomocnicy: I. Ż. i J. Z..

(umowa k. 26-31 i k. 143- 148)

Jednym z załączników do umowy kredytu było pełnomocnictwo udzielone przez kredytobiorców pozwanemu bankowi do przystąpienia do umowy zbiorowego ubezpieczenia budynków i lokali mieszkalnych, pobierania z rachunku bankowego kredytobiorców środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę ich wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu odsetek i innych opłat w przypadku opóźnienia względnie zwłoki ze spłatą tych zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy bez oddzielnej dyspozycji.

(pełnomocnictwo k. 256-257)

Wskazana umowa została sporządzona według wzoru obowiązującego w Banku.

(zeznania K. G. (1)– protokół rozprawy z dnia 29 lipca 2020 roku od 00:04:42 do 00:46:55).

Regulamin Kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. stanowiący załącznik do umowy kredytu w § 2 zawierającym słowniczek pojęć użytych w regulaminie w pkt 8 dotyczącym stopy referencyjnej wskazywał, że:

a) stawka WIBOR (3m) to stopa oprocentowania podawana przez R., ustalana o godzinie 11.00 na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3-miesięcznych po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w PLN;

c) stawka LIBOR (6M) to stopa oprocentowania podawana przez R. ustalana o godzinie 11.00 GTM w L. na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 6-miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF;

f) stawka LIBOR (3M) to stopa oprocentowania podawana przez R. ustalana o godzinie 11.00 GTM w L. na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3-miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

W § 2 pkt 6 niski wkład własny zdefiniowano jako udział środków własnych Kredytobiorcy (rozumiany jako różnica między wartością nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie a kwotą kredytu) w stosunku do wartości nieruchomości poniżej wymaganego standardowego minimum, wynoszący 10% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w PLN do 20% wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w przypadku kredytu w walucie obcej/ kredytu indeksowanego kursem waluty obcej (...)

W punkcie 18 wskazane było że kredyt indeksowany kursem waluty obcej – to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

§ 3 Regulaminu stanowił że kredyt udzielony jest w PLN. Może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych . (ust. 1 i 2) Bank może udzielić kredytu na sfinansowanie do 100% kosztu przedsięwzięcia a także na wniosek kredytobiorcy wydatków związanych z udzieleniem kredytu, w szczególności opinii dotyczącej zabezpieczenia kredytu i/lub pierwszej kontroli inwestycji zleconej przez Bank, prowizji od udzielenia kredytu. (§ 3ust. 7) W ust. 9 § 3 wskazano, że kwota wnioskowanego kredytu nie może być niższa niż 20.000 PLN w przypadku Kredytu Hipotecznego i 50.000 PLN w przypadku kredytu Hipotecznego Biznes.

§ 4 ust. 7 stanowił, że umowa kredytu zawierana jest najpóźniej w terminie 60 dni od dnia podjęcia przez bank decyzji o udzieleniu kredytu. Jeżeli umowa kredytu nie zostanie zawarta w ww. terminie decyzja kredytowa traci ważność.

§ 5 ust. 7 stanowił, że środki z kredytu nie zostaną uruchomione, między innymi jeżeli:

1) kredytobiorca nie zapewni na środków na rachunku na :

- a) opłacenie prowizji od udzielenia kredytu;
- b) pokrycie kosztów banku związanych z ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego Kredytobiorcy;
- c) opłacenie składek na ubezpieczenie nieruchomości, w przypadku gdy kredytobiorca przystąpiło do ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeniowym za pośrednictwem Banku;
- d) opłacenie składek ubezpieczenia na życie kredytobiorcy, w przypadku gdy kredytobiorca przystąpiło do ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeniowym za pośrednictwem Banku;
- e) opłacenie kosztów opinii dotyczącej zabezpieczenia kredytu, w przypadku, gdy opinia ta była zlecona przez bank;
- f) opłacenie prowizji za podwyższone ryzyko, w sytuacji gdy nie ustanowiono przejściowego zabezpieczenia spłaty kredytu, o którym mowa w § 13 ust. 2.

W § 5 ust. 8 wskazano, że w celu uruchomienia kredytu kredytobiorca składa w Banku pisemną dyspozycję i uruchomienie kredytu lub transzy nastąpi w terminie wskazanym przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia środków z kredytu określonych w umowie kredytu i regulaminie, zostanie złożona na 3 dni robocze, a w przypadku konieczności zlecenia przez bank kontroli inwestycji na 10 dni roboczych przed planowaną data uruchomienia środków (ppkt 1) Termin uruchomienia nie może być dłuższy niż 60 dni od dnia sporządzenia umowy kredytu dla kredytów wypłacanych jednorazowo i dla pierwszej transzy kredytów wypłacanych w transzach (§ 5 ust. 8 pkt 3).

Wypłata kredyt Hipoteczny jest realizowana w formie bezgotówkowej na rachunek bankowy wskazany między innymi w:

- 1) akcie notarialnym umowy sprzedaży nieruchomości lub odrębnym dokumencie wystawionym przez zbywcę, w przypadku kredytu na zakup nieruchomości, lub
- 2) przez bank w przypadku kredytu na spłatę innego kredytu, lub
- 3) przez kredytobiorcę w przypadku kredytu na budowę domu oraz na remont, rozbudowę, modernizację domu/lokalu mieszkalnego i gdy inwestycje realizowane są przez kredytobiorcę we własnym zakresie- systemem gospodarczym, a także w przypadku kwoty na dowolny cel konsumpcyjny. (§ 5ust. 9 ppkt 1, 2, 4)

Kredytobiorca zobowiązany jest złożyć w banku dyspozycję uruchomienia środków w przypadku kredytu hipotecznego w wysokości co najmniej 10.000 PLN w terminie 60 dni od dnia sporządzenia umowy kredytu, chyba że Bank wyrazi zgodę na niższą kwotę. (5 ust. 12 pkt 1)

§ 5 ust.15 stanowił, że przypadku kredytu w walucie obcej:

- 1) wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu
- 2) kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN
- 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu , po akceptacji przez Bank
- 4) uruchomienie środków z kredytu następuje w PLN

W § 5 ust. 16 wskazano, że w przypadku stwierdzenia podwyższonego ryzyka Bank zastrzega sobie prawo do wstrzymania uruchomienia a kredytu lub jego transzy.

W § 6 dotyczącym oprocentowania kredytu w ust. 4 wskazano, że w indywidualnych przypadkach Bank zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości marży przy podejmowaniu decyzji kredytowej, a w ust. 8 podniesiono, że na wniosek kredytobiorcy bank może wyrazić zgodę na karencję na określony czas.

W § 7 regulaminu wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się zapłacić wszelkie opłaty i prowizje należne bankowi w związku z zawarciem umowy kredytu określone w cenniku, wszelkie koszty poniesione przez bank w związku z realizacją umowy kredytu, w tym związane z ustanowieniem zabezpieczeń, w tym udzielenia Bankowi pełnomocnictwa (ust. 1 i 2)

Składki z tytułu umów ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia nieruchomości i/lub budowy należne zakładowi ubezpieczeń, z którym Bank zawarł umowę o współpracy, Bank pobiera co miesiąc, przy czym pierwsza składka pobierana jest w dniu wypłaty kredytu lub pierwszej transzy, a kolejne składki 5 dnia każdego miesiąca, poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy, chyba że Ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej. (§ 7 ust. 3)

Prowizja od udzielenia kredytu płatna jest w dniu uruchomienia środków z kredytu.

§ 7ust. 6 stanowił, że opłata z tytułu refinansowania ubezpieczenia niskiego wkładu własnego określona jest w cenniku obowiązującym w dacie zawarcia umowy kredytu. podstawa wyliczenia opłaty określana jest w następujący sposób dla kredytów w walucie obcej, dla celów wyliczenia opłaty przyjmowana jest kwota udzielonego kredytu wyrażona w PLN wyliczona według kursów waluty obcej według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w banku:

- a) w pierwszym dniu roboczym miesiąca w którym sporządzona została umowa kredytu w przypadku nowych kredytów

b) w ostatnim dniu roboczym miesiąca ochrony ubezpieczeniowej – w przypadku przedłużenia ochrony na okres kolejnych 36 miesięcy zgodnie z wzorem:

podstawa wyliczenia opłaty=[(kwota kredytu w PLN/kurs kupna dewiz)* kurs sprzedaży dewiz]- 80% wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu

Regulamin w §7 ust. 7, 8, 9 miał co do zasad pobrania i zwrotu opłaty brzmienie tożsame do umowy kredytu w § 9 ust 9 i 10.

Opłata dotycząca refinansowania kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki określona jest w cenniku obowiązującym w dniu zawarcia umowy kredytu. W przypadku kredytu w walucie obcej dla celów wyliczenia opłaty przyjmowana jest kwota udzielonego kredytu wyrażona w PLN wyliczona według wartości kursów waluty obcej według tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku:

a) w pierwszym dniu roboczym miesiąca w którym sporządzona została umowa kredytu w przypadku nowych kredytów

b) w ostatnim dniu roboczym miesiąca ochrony ubezpieczeniowej w przypadku przedłużenia ochrony na okres kolejnych 12 miesięcy zgodnie z wzorem

postawa wyliczenia opłaty= (kwota kredytu w PLN/kurs kupna dewiz)* kurs sprzedaży dewiz. (§ 7 ust. 10)

Regulamin stanowił następnie, że Bank pobiera opłatę wynikającą z kosztu ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy co miesiąc począwszy od następnego miesiąca po dacie uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy (§ 7 ust. 11)

Ostatnia opłata z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki pobierana jest za miesiąc w którym bank otrzyma odpis księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącego zabezpieczenie kredytu z prawomocnym wpisem hipoteki mającej najwyższe pierwszeństwo na rzecz banku. (§ 7 ust.12)

W przypadku braku możliwości ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki bank pobiera prowizję za podwyższone ryzyko, której wysokość określona jest w cenniku obowiązującym w dniu zawarcia umowy – w przypadku kredytu w walucie obcej prowizja za podwyższone ryzyko jest ustalana od kwoty kredytu z umowy kredytu przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku w dniu zawarcia umowy tabeli kursów walut obcych. (§ 7 ust. 13)

§ 7 ust. 19 Bank informuje kredytobiorcę o wysokości aktualnej stopy procentowej, wysokości rat kapitałowo - odsetkowej na rachunku kredytowym w wyciągu miesięcznym oraz poprzez udostępnienie cennika w placówkach banku oraz Kanałach Bankowości Elektronicznej.

Rozdział 5 § 8 i 9 dotyczyły spłaty kredytu.

W § 8 ust. 1 wskazano, że kredyt jest spłacany w terminie określony w umowie poprzez obciążenie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem że w przypadku gdy termin spłaty kredytu przypada na niedzielę lub święto obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym.

Ust. 3 stanowił: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Ust. 4 - w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie popierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku.

§ 9 ust. 4: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

W § 11 ust. 1 przewidziano, że Bank na wniosek kredytobiorcy może dokonać przewalutowania kredytu.

W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej prowizja za przewalutowanie ustalana jest od kwoty sprzed przewalutowania, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli kursów walut obcych z dnia dokonania przewalutowania.

W § 13 ust. 4 podano, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla odnawiania zabezpieczeń kredytu stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnawiania zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w Banku tabeli Kursów walut obcych.

W § 14 dotyczącym zabezpieczeń wskazano, że:

- w przypadku ubezpieczenia nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu za wyjątkiem lokali mieszkalnych suma ubezpieczenia powinna być równa wartości odtworzeniowej nieruchomości, w pozostałych wypadkach suma ubezpieczenia powinna być równa wartości rynkowej nieruchomości, a w przypadku kredytu przeznaczonego na budowę domu do dnia uzyskania pozwolenia na użytkowanie przyjmuje się za sumę ubezpieczenia nieruchomości w trakcie budowy stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu docelowy koszt budowy potwierdzony przez rzeczoznawcę współpracującego z bankiem a po tym okresie przyjmuje się wartość odtworzeniową nieruchomości. (ust. 1 i 2)

- suma ubezpieczenia na życie Kredytobiorcy nie może być niższa od kwoty kredytu określonej w umowie kredytu z zastrzeżeniem że w trakcie okresu kredytowania suma ubezpieczenia na życie może ulec zmianie jednak nie może być niższa niż aktualne saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu (ust. 3)

Kredytobiorca jest zobowiązany w okresie kredytowania wskazać w umowie ubezpieczenia Bank jako uposażonego na pierwszym miejscu z tytułu odszkodowania na wypadek śmierci do wysokości aktualnego zadłużenia kredytobiorcy z tytułu umowy kredytu wraz ze wszelkimi prowizjami, opłatami i innymi kosztami. Kredytobiorca zobowiązuje się że nie dokona zmiany Banku jako uposażonego na pierwszym miejscu przed całkowitą spłatą kredytu. Kwota odszkodowania pozostała po całkowitym zaspokojeniu banku z tytułu kredytu przysługuje uposażonym wskazanym przez kredytobiorcę w umowie ubezpieczenia, a w przypadku gdy kredytobiorca nie wskazał uposażonych, osobom wskazanym w Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia. kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania ważności wszystkich ubezpieczeń wskazanych w umowie kredytu oraz do każdorazowego cedowania praw z tych umów na rzecz Banku aż do całkowitej spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu (§ 14 ust. 5 i 6)

W przypadku gdy kredytobiorca nie przystąpił za pośrednictwem Banku do ubezpieczenia nieruchomości i ubezpieczenia na życie zobowiązany jest przedkładać dowody opłacenia składek oraz umowy ubezpieczenia na kolejne okresy ubezpieczenia zawarte z zakładem ubezpieczeniowym zaakceptowanym przez Bank. (14 ust. 7)

W przypadku braku udokumentowania przez kredytobiorcę odmowy ubezpieczeń, o których mowa w ust. 1-2 i opłacenia składki w terminie 14 dni roboczych przed terminem wygaśnięcia ubezpieczenia, Bank ma prawo zawrzeć na koszt kredytobiorcy umowę ubezpieczenia z wybranym przez siebie zakładem ubezpieczeniowym na kolejny okres na sumę nie niższą niż określona w poprzedniej umowie ubezpieczenia. (§ 14 ust. 8)

W przypadku gdy w okresie obowiązywania umowy kredytu między innymi zwiększeniu ulegnie stosunek aktualnej wysokości salda zadłużenia kredytu wyrażonego w PLN do aktualnej wartości ustanowionych prawnie zabezpieczeń i /lub nastąpi zmiana wartości prawnie ustanowionych zabezpieczeń wówczas bank może żądać ustanowienia dodatkowego prawnego zabezpieczenia. (§ 15 ust 2).

(regulamin k.32- 41 i k. 150-169)

W późniejszym czasie po zawarciu umowy kredytu w trakcie spłaty przez powodów obowiązywał w banku Regulamin nr 99.

(regulamin k. 170-188)

W dacie zawarcia umowy obowiązywał cennik obowiązujący od dnia 16 czerwca 2008 r. W cenniku tym opłatę za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu wynosiła 400 zł- opłata promocyjna, w przypadku kredytu na budowę budynku mieszkalnego 600 zł.

Cennik ten nie zawierał ogóle informacji o opłacie za zmianę rachunku do obsługi kredytu, wskazywał jednak że opłata za aneks do umowy kredytu to 100 zł.

(cennik k. 190-191)

Cennik obowiązujący od 1 czerwca 2009 roku przewidywał, że za zmianę rachunku do obsługi kredytu uiszcza się opłatę kwocie 500 zł.

(cennik k. 193-194).

W dniu 09 lipca 2008 r. pozwany wystawił oświadczenie o udzieleniu kredytu na kwotę 380.000 zł oraz 14.000 zł z tytułu refinansowania kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe (oświadczenie k. 261). W dniu 09 lipca 2008 r. K. K. (1) i P. K. (1) wraz z podpisaniem umowy kredytu złożyli oświadczenie o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej na rzecz Banku do sumy 669.800 PLN.

(oświadczenie o ustanowieniu hipoteki k. 259)

W dniu 19 kwietnia 2012 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy kredytu, którym zmieniono treść § 7 ust. 3 umowy poprzez wskazanie, że spłaty rat oraz przedterminowa spłata pełnej lub częściowej kwoty kredytu będzie dokonywana przez kredytobiorcę w walucie obcej, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. Jednocześnie wskazano, że otwarcie i prowadzenie rachunku walutowego o numerze (...) służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu jest bezpłatne a spłatą kredytu będzie następować poprzez bezpośrednie potrącenie przez bank należnych mu kwot w w/w rachunku. Bank nie pobiera opłaty za zmianę rachunku do obsługi kredytu. (aneks k. 44)

Pismem z dnia 11 lipca 2011 r. pozwany przesłał powodowi informacje i nadchodzącym terminie płatności składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zawierając indywidualną kalkulację. W piśmie tym wskazano, że na dzień 30 czerwca 2011r. saldo kredytu nie osiągnęło określonego w umowie kredytowej poziomu. W związku z czym w dniu 29 lipca 2011r. bank obciąży rachunek osobisty wskazany w umowie kredytowej do obsługi prowizji i opłat kwotą 6.603 zł tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu za kolejny, 36 miesięczny okres ochrony ubezpieczeniowej. W piśmie tym wskazano, że powyższa składka została wyliczona w oparciu o saldo kredytu wg stanu na dzień 20 czerwca 2011r. * kurs sprzedaży CHF z dnia 30 czerwca 2011r. – 80 % wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu * 3 %.

(pismo k. 42)

W dniu 17 czerwca 2014 roku K. K. (2) i P. K. (2) złożyli wniosek dotyczący zmiany opłaty za ubezpieczenie niskiego wkładu własnego na opłatę miesięczną prowizją.

(wniosek k. 51)

W dniu 26 czerwca 2014 r. strony zawarły aneks nr (...) zamieniający obowiązek uiszczania co trzy lata opłaty z tytułu UNWW na prowizję, zgodnie z którym w § 4 umowy odnoszącym się do opłat i prowizji dodano ust 9, w którym wskazano, że wobec tego, iż saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu jest wyższe niż 8 % wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu (niski wkład własny) do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 352.040 zł bank będzie pobierał prowizję za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu własnego. Zgodnie z pkt. 2 powyższa prowizja będzie pobiera co miesiąc w kolejnych 36 miesięcznych okresach począwszy od 01 lipca 2014 r. Jeżeli do dnia 30 czerwca 2014 r. saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe 352.040 zł bank będzie pobierał prowizję po 36 miesięcznym okresie. Jeżeli natomiast ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca tego 36 miesięcznego okresu saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu będzie równe lub niższe 352.042 zł bank będzie pobierał prowizję po sobie 36 miesięcznych okresach. Jeżeli w ciągu danego 36 miesięcznego okresu saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 352.040 zł bank zaprzestanie pobierania prowizji począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym saldo to osiągnie ww. poziom (pkt. 3). § 2 aneksu wskazano, że w § 9 skreśla się ust. 7, 9, 10. (wniosek k. 49, aneks k. 45)

Pismem z dnia 07 lipca 2014r. ponownie poinformowano powodów o terminie płatności i wysokości prowizji z tytułu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego wskazując, że kwota zwrotu kosztów ubezpieczenia wynosi łącznie 4699 zł, czyli po 156,63 zł na miesiąc. (pismo k. 43)

Bank w dniu 29 listopada 2018 roku wystawił dokument „zaświadczenie o udzieleniu kredytu hipotecznego” wskazując w nim, że kredytobiorcom został udzielony kredyt w wysokości 394.000 PLN, który jest indeksowany kursem waluty obcej CHF. Wskazano nadto, że w okresie od 29 września 2009 r. do 14 lipca 2008 wyplacono kwotę 394.000,01 zł, co dawało kwotę 171.456,87 CHF. Powyższych wypłat dokonano w czterech transzach:

- a) 29 września 2009 r. 100.000, 01 zł, kurs waluty 2,7148, kwota CHF 36.835,13;
- b) 12 maja 2009 r. 90.000 zł, kurs waluty 2,8361, kwota CHF 31.733,72;
- c) 29 sierpnia 2008 r. kwota waluty 70.000 zł, kurs waluty 2,0245, kwota CHF 34.676,44;
- d) 14 lipca 2008 r. – 134.000 zł, kurs waluty 1.9616, kwota CHF 68.311,58.

(zaświadczenie k. 52)

W dniu 29 listopada 2018 r. bank wystawił oświadczenie o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego w kwocie 394.000 zł.

(oświadczenie wraz z załącznikami k. 53 – 59)

Do 15 listopada 2018 roku powodowie dokonali spłaty kredytu w PLN w kwocie łącznej 56.860,21zł (od początku spłaty do końca kwietnia 2012 roku) tytułem rat kapitałowo odsetkowych w PLN i od maja 2012 roku do 15 listopada 2018 roku kwotę 44854,04 CHF tytułem rat kapitałowo - odsetkowych spłacanych w walucie CHF.

(zaświadczenie wystawione przez pozwanego k. 53-59, rozliczenie płatności kredytu k. 60-70)

Wypłata kredytu przez bank i spłaty dokonywane przez kredytobiorców były księgowane na rachunku technicznym do obsługi tego kredytu prowadzonym przez bank, do którego dostępu powodowie nie mieli.

(zestawienie transakcji na rachunku (...) k. 312- 378)

Bank księgował ten kredyt jako walutowy w swoich księgach rachunkowych. W konsekwencji powstania tego rodzaju aktywów w CHF bank zabezpieczał się – swoją otwartą pozycję walutową spowodowaną udzielaniem kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego przede wszystkim poprzez zakup franka na rynku międzybankowym, sprzedaż CHF, transakcje CIRS. Ewidencja kredytów indeksowanych odbywa się na koncie CHF. W sprawozdaniu finansowym kredyty indeksowane do CHF przedstawiane są jako inne kredyty walutowe. Natomiast w sprawozdaniu sporządzanym w oparciu o ustawę o rachunkowości uwidaczniane były jako kredyty w PLN, a przeliczenie następuje według średniego kursu z dnia, w którym sprawozdanie jest robione. Z chwilą uruchomienia kredytu był on wypłacany w PLN w przeliczeniu na CHF według kursu kupna z tabeli kursowej. Kwota kredytu była wyliczona w momencie uruchomienia i była równa ilorazowi kwoty w PLN przez kurs. Bank (...) dopuszczał możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie kredytu bądź w PLN. Wówczas kredytobiorca zobowiązany był do zapewniania środków równych iloczynowi raty w CHF przez kurs sprzedaży. Tabela kursowa była tworzona codziennie w godzinach porannych, przy czym do rozliczenia transakcji związanych ze spłatą kredytu używano tabeli o najniższym kursie w ciągu dnia. Klienci nie dawali bankowi żadnych dyspozycji na transakcje międzybankowe, Nie mieli też żadnego wpływu na transakcje międzybankowe i ich warunki.

(zeznania świadka J. C. (1) protokół rozprawy z dnia 13 stycznia 2020 roku od 00:09:53 do 01:12:28)

W banku obowiązywały procedury obsługi klienta. W odniesieniu do kredytów walutowych nie było informacji, czy są postanowienia umowy, które nie podlegają negocjacji. Klienci otrzymywali gotową umowę wraz z cennikiem i wstępną symulacją. Wzorzec umowy i jej projekt był dostępny na życzenie klienta. Do wcześniejszej analizy był również dostępny regulamin. Aby doszło do wypłaty kredytu kredytobiorcy zobowiązani byli do podania numeru rachunku. Umowy rachunku były zawierane najpóźniej w dniu podpisania umowy. Podczas prezentowania warunków umowy kredytu pracownicy pozwanego informowali o ryzyku walutowym, zmianie stóp procentowych, możliwości wyższego salda kredytu niż wysokość zabezpieczenia.

(zeznania świadka K. G. (1) – protokół rozprawy z dnia 29 lipca 2020 r. od 00:04:42 do 00:47:31)

Pismem z dnia 26 czerwca 2015 r. skierowanym do Arbitra Bankowego przy (...) Banków (...) pozwany w odpowiedzi na reklamację nr (...) powodów oświadczył, że uznaje żądanie klientów w zakresie zwrotu opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobranej 29 lipca 2011r. oraz wypłaty odsetek ustawowymi jako zadośćuczynienia od dnia zgłoszenia roszczenia, tj. 08 września 2011r. do dnia zapłaty 26 czerwca 2015 r. oraz zwrotu odsetek debetowych powstałych w związku z pobraniem wyżej wymienionej opłaty oraz wniósł o oddalenie żądania klientów w zakresie wypłaty odsetek ustawowych jako zadośćuczynienia od naliczonych odsetek debetowych powstałych w związku z pobraniem w dniu 29 lipca 2011r. opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (odpowiedź k. 46). Orzeczeniem z dnia 01 lipca 2015 r. arbiter bankowy przy związku banków polskich stwierdził, że bank (...) uznał roszczenie K. i P. K. (1) w łącznej kwocie 9.897,10 zł i zwrócił uznaną kwotę na rachunek wnioskodawców, oddalił wniosek w zakresie roszczenia odsetkowego. (orzeczenie k. 47)

W dniu 12 lutego 2017 roku powodowie skierowali do pozwanego reklamację dotyczącą prowizji z tytułu zwiększonego ryzyka banku z tytułu wystąpienia NWW, wskazali w niej na wprowadzenie ich przez bank w błąd, co do okresu obowiązywania opłaty z tytułu UNWW w umowie ponad dwa okresy. Wskazali, iż uchylają się od skutków prawnych złożonego w aneksie nr 4 oświadczenia woli. Bank nie uznał reklamacji za zasadną i zakwestionował skuteczność uchylecia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli.

(reklamacja k. 48, odpowiedź banku k. 49-50)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody wyszczególnione powyżej. W zakresie dowodów z dokumentów ich autentyczność i prawdziwość nie była podważana przez strony procesu, Sąd również nie widział podstaw do ich kwestionowania.

Kolejno postawy ustalenia stanu faktycznego jak i wpływu na dokonane w sprawie rozważania nie mogła stanowić „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (k. 201-208), „Informacja o zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytów i umów pożyczki. Wpływ na instytucje kredytowe” (k. 279-310) Sąd uznał, że stanowi ona de facto rozwinięcie stanowiska procesowego strony pozwanej. Taki sam status przyznać należało wyrokom wydane w innych sprawach (k. 380-419). W ocenie Sądu również bez większego znaczenia dla oceny ważności i abuzywności postanowień umowy była rekomendacja G dotycząca zarządzania ryzykiem stopu procentowej w bankach (k. 263-277), nakładającej na zarządzających bankami określone obowiązki przez KNF dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Jedyne co ważne podkreślenia z rekomendacji tej wynikał obowiązek (v. strona 16 rekomendacji G – k. 271) powiązania stawki referencyjnej z walutą kredytu.

Oceniając zeznania przesłuchanych w sprawie świadków Sąd uznał, że w zasadzie bez większego znaczenia dla rozpoznania sprawy pozostawały zeznania K. G. (1)- protokół rozprawy z dnia 29 lipca 2020 roku od 00:04:42 do 00:46:55- która choć była pracownikiem pozwanego banku także w 2008 roku to jednakże nie pracowała w oddziale banku w O., i nie ona, a I. Ż., obsługiwała powodów w ramach zawarcia ocenianej umowy kredytu. W efekcie nie mogła ona mieć wiedzy co do tego jak wyglądały czynności podejmowane przez pracownika pozwanego Banku w stosunku do powodów, w tym jaki był zakres informacji im przekazanych. Świadek wskazywała na istnienie wewnętrznych procedur w banku jednakże podniosła, że nie zawierały one wskazówek jak ma wyglądać obsługa klienta. Ponadto świadek wskazała, że pracownicy oddziałów nie mieli kompetencji w zakresie podejmowania decyzji w zapisach umowy, nie było katalogu postanowień mogących podlegać negocjacom. W efekcie w oparciu o zeznania tego świadka nie sposób było ocenić czy a jeśli tak to w jakim zakresie postępowanie świadka w stosunku do klientów banku chcących zawrzeć umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF wynikało ze stosowania takiej instrukcji a na ile stanowiło jej własną praktykę. Potwierdziła ona przy tym, że nie rozmawiała z klientami o sposobie ustalania kursów walut.

Wniosek o przesłuchanie świadka K. M. został cofnięty przez pozwanego na rozprawie w dniu 29 lipca 2020 r. (protokół rozprawy k. 459).

W zakresie zeznań świadka J. C. (1)- protokół rozprawy z dnia 13 stycznia 2020 r. od 00:09:53 do 01:12:28 - Sąd dał jego zeznaniom jako konsekwentnym i logicznym wiarę w całości. Świadek ten jako zatrudniony w dziale banku odpowiedzialnym za transakcje międzybankowe niewątpliwie posiadał wiedzę w zakresie faktów co do których zeznawał. Sąd miał co prawda na uwadze, na wskazania świadka z jakich przyczyn analizowany kredyt był ujmowany przez bank jako walutowy, jednak mieć należało na uwadze, że argumentacja świadka odnosiła się do aspektu ekonomicznego a nie prawnego tego kredytu i nie zwalniając Sądu od oceny prawnej analizowanej umowy kredytu przez pryzmat obowiązujących przepisów prawa.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów P. K. (1) oraz K. K. (1) uznając je za logiczne i konsekwentne. Sąd miał co prawda na uwadze, że powodowie byli żywotnie zainteresowani w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, jednak ich zeznania były nie tylko wewnętrznie spójne, ale i nie pozostawały w sprzeczności z dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy.

Jako bezprzedmiotowy dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy sąd uznał wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Ów wniosek został złożony z ostrożności procesowej na wypadek nieuwzględnienia roszczenia głównego i rozpoznawania sprawy w zakresie roszczenia ewentualnego. Wobec uznania powództwa głównego za zasadne, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego stało się zbędne.

Podobnie, Sąd pominął wniosek Pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw bankowości zawarty w odpowiedzi na pozew a zmierzający do dokonania oceny konstrukcji kredytu indeksowanego oraz zasad ustalania tabeli kursów przez pozwany bank. Zdaniem Sądu, ocena prawna umowy kredytu łączącej strony nie wymagała bowiem dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy posiadania wiadomości specjalnych, zwłaszcza zaś w kontekście oceny

postanowień wprowadzających do umowy mechanizm indeksacji oraz odnoszących się do kursu waluty przeliczeń związanych z umową przez pryzmat przepisów prawa. Co więcej, należy wskazać, że fakty o charakterze ogólnym, związane z oprocentowaniem kredytów indeksowanych do CHF na rynku polskim, ryzykiem związanym z wahaniami kursów walut, sposobami zabezpieczenia przez bank przed ryzykiem walutowym w związku z koniecznością domknięcia pozycji walutowej, ustalenia rynkowego charakteru kursów stosowanych przez pozwanego, brakiem korzyści po stronie banku, a w efekcie zmiany kursu waluty czy metod ewidencjonowania - także nie miały dla dokonania tej oceny znaczenia. Z uwagi na brak możliwości wprowadzenia do umowy łączącej strony zamiast kursu walut stosowanego przez pozwanego po jego wyeliminowaniu kursu NBP bezprzedmiotowe było natomiast przeliczenie świadczeń z umowy kredytu przez biegłego z zastosowaniem kursu NBP.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jako zasadne podlegało uwzględnieniu w całości co do roszczenia głównego. Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie było ustalenie nieważności umowy z dnia 09 lipca 2008 roku.

W ocenie Sądu powodowie posiadali interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności umowy, niezależnie od zgłoszonego pod osąd sądu żądania zapłaty.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Niewątpliwie, czego dowiodło niniejsze postępowanie i stanowiska stron, istnieje między nimi spór w zakresie wskazanej kwestii. Mieć należało jednocześnie na uwadze, że co prawda powodowie zgłosili w niniejszej sprawie jako ewentualne żądanie zapłaty kwot uiszczonych na rzecz pozwanego tytułem spłaty, niemniej jednak orzekający obowiązek zapłaty sporu istniejącego między stronami nie zniweluje, nie rozstrzygnie bowiem na przyszłość relacji łączącej strony. Wskazania wymaga bowiem, że na chwilę zamknięcia rozprawy umowa nie została wypowiedziana, nie została ona również wykonana w całości przez powodów, a miała ona charakter długoterminowej, co istotne przy tym kwota spłat dokonanych przez powodów była mniejsza od kwoty wypłaconego im przez pozwanego banku kapitału.

O przysługiwaniu powodom interesu prawnego przesądzała literalna treść art. 365 i 366 k.p.c. z których wynika, że strony wiąże wyłącznie sentencja wydanego wyroku. A wypunktowania wymaga, że w orzecznictwie istnieje rozbieżność stanowisk na tle związania stron procesu motywami rozstrzygnięcia zapadłego w podobnej sprawie (v. choćby wyrok sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2019 r. w sprawie I CSK 708/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 roku III CZP 27/19). Tymczasem wyrok ustalający że umowa jest nieważna umowy przesądzi nie tylko konieczności wzajemnego zwrotu świadczeń spełnionych przez strony umowy- w tym przez powodów, ale również w sposób ostateczny rozstrzygnie o braku obowiązku spełniania przez powodów na rzecz banku świadczeń w przyszłości, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Orzeczenie ustalające sądu znosi więc wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy- oparte na żądaniu jej wykonania.

Sąd uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy uwzględniwszy również powyższe wskazania to powództwo o ustalenie pełniej będzie realizowało interes powodów. W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. (II CSK 745/16), że powództwa z art. 189 k.p.c. i 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 790 ze zm.) realizują odrębne kategorie roszczeń procesowych i stanowią dwa niezależne środki ochrony prawnej, oparte na odmiennych przesłankach i zmierzające do osiągnięcia odmiennego celu. Do zbiegu roszczeń z tych podstaw mającego charakter konkurencyjny dochodzi jedynie wtedy, gdy powództwo z art. 10 ustawy w całości zaspokaja interes powoda. Powództwo określone w tym przepisie jest bowiem powództwem służącym zaspokojeniu roszczenia typu rzeczowego i pozostaje w ścisłym związku z ustrojową funkcją ksiąg wieczystych. Sama więc możliwość żądania uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie oznacza braku interesu prawnego powoda, bo powództwo z art. 189 k.p.c. służy udzieleniu ochrony również w zakresie innych skutków prawnych mogących wyniknąć ze stosunku, który powód kwestionuje i które może usunąć wyrok stwierdzający nieważność umowy ex tunc. Jak wskazał Sąd Najwyższy brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały

określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Orzeczenie stwierdzające nieważność umowy kredytowej łączącej strony niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 k.p.c., jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron i orzeczeń sądów.

W ocenie Sądu wyrok ustalający nieważność umowy stanowił będzie dokument w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece stanowiący podstawę wykreślenia prawa rzeczowego z działu IV księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność powodów, a nawet gdyby tego stanowiska nie podzielić, to będzie on miał charakter prejudycjalny w sprawie o usunięcie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wykreślenie hipoteki wpisanej zgodnie z poddana pod osąd Sądu umową z księgi wieczystej.

Reasumując powodowi przysługiwał interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy. Wskazania w tym miejscu wymaga, iż wprawdzie powodowie wskazali w pozwie alternatywne podstawy prawne żądania ustalenia wskazując, iż żądają ustalenia nieważności umowy kredytu w oparciu o art. 58 k.c. albo z uwagi na sprzeczność z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. W ocenie Sądu takie określenie żądania w świetle argumentacji przedstawionej w pozwie i pismach procesowych wskazywało jedną, ale nie wyłączną podstawę prawną stwierdzenia nieważności o jaką powodowie opierali żądanie ustalenia. Jednocześnie uwzględniając, że nieważność stosunku prawnego Sąd winien brać pod uwagę z urzędu niezależnie od stanowiska wyrażanego w tym zakresie przez strony i nie jest związany podstawą prawną żądania podawaną przez strony, Sąd władny był dokonać oceny i uwzględnić żądanie ustalenia nieważności umowy w oparciu o inne przepisy prawa. Zaznaczenia przy tym wymaga, że w replice na odpowiedź na pozew powodowie podnieśli, że zmierzają do ustalenia, że umowa o kredyt jest nieważna ze względu a zawarte w niej niedozwolone postanowienia umowne dotyczące ustalenia kursów waluty CHF na PLN.

Wobec uwzględnienia żądania głównego przedmiotem oceny Sądu nie było żądanie ewentualne.

Przechodząc do rozważań merytorycznych zaznaczenia wymaga, iż strona pozwana niewątpliwie miała status przedsiębiorcy w rozumieniu tak przepisów kodeksu cywilnego jak i ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, zaś powodowie byli konsumentami w rozumieniu przepisów wskazanych ustaw. Umowa kredytu nie została bowiem małżonków K. zawarta w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą lub zawodową, środki z umowy kredytu posłużyć miały i faktycznie wykorzystane zostały na budowę domu wolnostojącego metodą gospodarczą.

Sprzeczność umowy z art. 69 ustawy Prawo bankowe , art. 720 k.c. 358¹ k.c. oraz art. 353¹ k.c.

W ocenie Sądu nie sposób było podzielić argumentacji strony powodowej, by postanowienia umowy kredytu były sprzeczne z treścią art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 2002, Nr 72, poz. 665 t.j.) w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy i 353¹k.c.

Sąd uwzględnił przy tym także brzmienie ówczasie obowiązującego art. 5 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 7 ustawy Prawo bankowe stanowiącego, iż do czynności bankowych należy między innymi udzielanie kredytów, oraz że czynnościami tymi są także prowadzenie przez banki skupu i sprzedaży wartości dewizowych.

W ocenie Sądu umowa o kredyt zawarta między stronami wypełniała dyspozycję art. 69 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy. A mianowicie z jej treści wynikało jednoznacznie, że pozwany zobowiązuje się oddać powodowi jako kredytobiorcom na czas oznaczony kwotą środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Umowa ta określała kwotę i walutę kredytu- literalna treść umowy wskazywała, że jest to kwota w złotych polskich - w § 2 ust. 1 umowy kwota kredytu określono na 394.000 PLN.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu było PLN świadczy nie tylko kwota kredytu wskazana jednoznacznie w umowie w PLN, ale także z formułowanie zawarte w 2 ust. 2 in fine o treści : „zmiany kursów walut w trakcie okresu

kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe”. Zmiany kursów walut mogły mieć wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, bowiem na wysokość zobowiązania kredytobiorcy wyrażonego po indeksacji w CHF zmiana kursu waluty franka szwajcarskiego wpływu mieć nie mogła.

Zauważenia wymaga, iż na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń- nie tylko sum gwarancyjnych jakie miały wynikać z umów ubezpieczenia nieruchomości czy umowy ubezpieczenia na życie, ale przede wszystkim z zabezpieczenia hipotecznego, w którym wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN- do sumy 669.800 PLN (§ 9 ust. 1 pkt 1 umowy). Jak wynikało z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece według stanu na chwilę zawarcia umowy hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. (v. również Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 marca 2011 r. IV CSK 377/10, Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14).

Co więcej również treść Regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia spornej umowy przemawiała za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem złotowym, a mianowicie w § 2 zawierającym definicje pojęć w punkcie 18 wskazane było, że kredyt indeksowany kursem waluty obcej – to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, w § 3 ust. 1 stanowiąc zaś, że kredyt udzielony jest w PLN, a jedynie może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Również kwoty wnioskowanego kredytu miały być wyrażone w PLN (§ 3ust. 9)

Wreszcie zwrócić uwagę należało na brzmienie § 9 regulaminu, w którym wskazano, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. W ocenie Sadu również cytowane postanowienie potwierdza, konstatację, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym nie czyniąc z tego kredytu strictly kredytu udzielonego w walucie obcej- nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN.

Co prawda w ust. 2§ 2 postanowiono, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W ocenie Sądu jednak zastosowany w umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania banku do wypłaty kredytu, co nastąpi w złotych polskich, zostanie przeliczone na walutę obcą- na CHF i kredytobiorca będzie zobowiązany do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

Wyraźnie na taki cel zastosowania mechanizmu indeksacji wskazywały wyżej przytoczone postanowienia regulaminu kredującego stosunek prawny między stronami jak i § 7 ust. 1 umowy dotyczący spłaty kredytu, który stanowił, że kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 -w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...)

W ocenie Sądu wprowadzenie zaś do umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo Bankowe oraz z art. 720 k.c. jaki 358¹ k.c. pozostając w zgodzie z art. 353¹k.c.

Podzielić należało w tym względzie stanowisko wyrażane w orzecznictwie, że jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c. aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie

polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Wniosek taki ma zastosowanie do umów z właściwie sporządzoną klauzulą waloryzacyjną (indeksacyjną, denominacyjną, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 października 2019 r. IV CSK 309/18)

Zdaniem Sądu strony umowy kredytu korzystając z zasady swobody umów wyrażonej art. 353¹ k.c. mogły zatem w umowie zawrzeć postanowienia różnicujące walutę kredytu w zakresie zobowiązania banku wypłacającego kredyt i walutę zobowiązania kredytobiorcy – walutę kredytu do spłaty. Podkreślenia wymaga, że treść art. 69 ustawy Prawo bankowe w dacie zawarcia spornej umowy nie kreowała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałoby, że waluta kredytu winna być tożsama w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu.

W kontekście powyższych ustaleń i rozważań Sąd za całkowicie niezasadną uznał argumentację pozwanego zmierzającą do wykazania, że walutą kredytu był frank szwajcarski. To że kredyt tego rodzaju był jako walutowy prezentowany w księgach rachunkowych i sprawozdaniach pozwanego banku, nie mogło mieć znaczenia dla oceny prawnej tego kredytu. Podobnie bez wpływu dla ustalenia waluty kredytu pozostawało to, że celem usunięcia ryzyka walutowego – tak zwanej otwartej pozycji walutowej – bank zawierał krótkoterminowe (do 5 lat) transakcje na rynku międzybankowym, w oparciu o które nabywał walutę CHF. Co istotne transakcje te nie były przyporządkowane do danej umowy kredytu, nie były one konieczne dla wykonania zobowiązania pozwanego polegającego na wypłacie środków z umowy kredytu w PLN, nie z nich pochodziły środki na wypłatę kredytu. Umowy te stanowiły bowiem skutek zawarcia takiego rodzaju umowy kredytu a dokładnie dokonanej wypłaty kredytu, których celem nie było wykonanie umowy kredytowej, ale zabezpieczenie się przez bank przed ryzykiem wahań kursowych. Co więcej gdyby podzielić stanowisko pozwanego banku, iż walutą kredytu od samego początku był frank szwajcarski uznać należałoby, że umowa ta jest w oczywisty sposób sprzeczna z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy prawo bankowe, bowiem w umowie tej nie była wskazana kwota kredytu w walucie CHF. Jeżeli zatem zobowiązanie banku miało być wyrażone, jak w ocenie Sądu niezasadnie twierdził pozwany, w tej walucie, wobec nieokreślonej na chwilę zawarcia umowy kwoty kredytu w CHF umowę uznać należałoby za nieważną, umowa taka nie zawierałaby bowiem jednego z essentialia negotii umowy kredytu. Przy tym określenie kwoty kredytu – zobowiązania banku - w CHF w momencie dokonywania jego wypłaty nie sanowałoby tego braku, niezależnie od tego, że wobec abuzywności postanowienia umownego dotyczącego kursu waluty do dokonania tego przeliczenia, o czym szczegółowo niżej, dokonanie takiej operacji rachunkowej byłoby niemożliwe do wykonania.

W ocenie Sądu stanowisko strony pozwanej w tym zakresie stanowiło jedynie przejaw przyjętej strategii procesowej, nieznajdującej potwierdzenia w treści umowy zawartej między stronami, według co istotne wzorca umowy skonstruowanego przez sam bank.

W świetle powyższych rozważań brak było jednocześnie podstaw do uznania, by kredyt indeksowany do CHF jest nie tyle kredytem ile produktem finansowym zawierającym w sobie pewne cechy kredytu, ramowej umowy o wymianę walut a po części inwestycyjną umowę finansową.

Zdaniem Sądu kredyt indeksowany do CHF nie może być traktowany jako instrument finansowy, dlatego też nie podlegał on nigdy restrykcyjnym regulacjom dyrektywy MIFID, jak wskazał bowiem w wyroku z dnia z 3 grudnia 2015 r. w sprawie C -312/14 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (R. J. – W.) – (...) Bank (...)/M. L., M. L.) artykuł 4 ust. 1 pkt 2 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (MIFID) nie stanowią usługi lub działalności inwestycyjnej w rozumieniu tego przepisu niektóre transakcje wymiany, dokonywane przez instytucję kredytową na podstawie postanowień umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, takiej jak umowa w postępowaniu głównym, polegające na określeniu kwoty kredytu na podstawie kursu kupna waluty mającego zastosowanie przy uruchomieniu środków oraz ustaleniu wysokości rat na podstawie kursu sprzedaży wspomnianej waluty mającego zastosowanie przy obliczaniu każdej raty. Zaznaczenia także wymaga, że stroną transakcji CIRS i

SWAP, którymi bank zabezpieczał swoją otwartą pozycję walutową, nie był kredytobiorcą, stanowiły one zatem sposób dodatkowego finansowania działalności banku nie zaś element umowy kredytowej.

Nieważność umowy z uwagi na przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym

Kolejno Sąd nie stwierdził podstaw do uznania, by postanowienia umowy kredytu naruszały przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 23 sierpnia 2007 roku (Dz. U. z 2007 roku nr 171, poz. 1206). Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z zawartą w słowniczku pojęć w tej ustawie definicją przez praktyki rynkowe rozumie się przez to działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta.

Zasadnicze zarzuty powodów w tym zakresie odnosiły się do braku poinformowania powodów o konsekwencjach prowadzenia do umowy mechanizmu indeksacji oraz w zakresie ryzyka kursowego.

Jak wynikało z art. 4 ust. 1 cytowanej ustawy praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

Za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk. Praktyki te nie podlegają ocenie w świetle przesłanek określonych w ust. 1. (ust. 2)

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy Praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Z mocy art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy w razie wątpliwości za istotne informacje, o których mowa w ust. 1, uważa się informacje, które przedsiębiorca stosujący praktykę rynkową jest obowiązany podać konsumentom na podstawie odrębnych przepisów.

zgodnie z art. 6 ust. 3 1) wprowadzającym w błąd zaniechaniem może być w szczególności:

zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu; nieujawnienie handlowego celu praktyki, jeżeli nie wynika on jednoznacznie z okoliczności i jeżeli powoduje to lub może spowodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął.

Zaznaczenia wymaga, że uwzględniając okoliczności faktyczne towarzyszące zawarciu przez powodów umowy z 09 lipca 2008 roku nie sposób było uznać, by przekazana im przez pozwany bank informacja w zakresie tak ryzyka walutowego jak i sposobu powiązania umowy kredytu z walutą frank szwajcarski poprzez zastosowanie mechanizmu indeksacji miała cechy wprowadzającej powodów w błąd co do rzeczywistego charakteru tej umowy. Wskazać należy, iż nie wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, by powodowie byli celowo zapewniani przez bank i to wbrew treści przekazanej im do podpisu informacji, iż kurs waluty CHF nigdy nie wzrośnie, że nie podlega on wahaniom, nie zostało również wykazane przez powodów, by pozwany lub jego pracownicy zdawali sobie ówczesnie sprawę, że kurs waluty CHF w przyszłości okaże się tak niestabilny i skala wzrostu będzie tak znaczna, jak się w rzeczywistości okazało.

Zdaniem Sądu zaś uwzględniając fakt, że we wniosku kredytowym powodowie wskazali jako walutę kredytu CHF przy jednoczesnym celu kredytowania w wyrażonym w walucie PLN, zatem wprowadzenie mechanizmu indeksacji do umowy, jasno opisującego w § 2 sposób przeliczenia kwoty kredytu określonej w PLN na CHF, nie mógł być także uznany za praktykę wprowadzającą konsumentów- powodów w błąd co do rzeczywistego charakteru tej umowy.

Zaznaczenia przy tym wymaga, iż przesądzenie, że zachowanie banku nie stanowiło nieuczciwej praktyki rynkowej pozostawało bez wpływu na ocenę postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. o czym szczegółowo niżej.

Nieważność umowy jako konsekwencja zastosowania niedozwolonych postanowień umownych

Finalnie Sąd dokonał oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ § 1 -3 k.c. w efekcie czego uznał, że postanowienia umowy zawarte w :

W § 2 ust. 2 o treści „Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłał do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Baku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe.

§7 ust. 1 o treści kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...)

§ 9, który stanowił, że dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN stanowi ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim wkładem własnym kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) z TU (...) S.A. (ust.7)

Kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 1.829 PLN za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej.(ust. 8)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36-o miesięczny okres udzielonej bankowi przez (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym kredytobiorca zostanie poinformowany przez bank na piśmie. (ust. 9)

Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 352.040 PLN Bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek kredytobiorcy za pełne miesiące kalendarzowe pozostające do końca okresu ubezpieczenia za który składka została uiszczona. (ust. 10)

Jak również § 8 ust. 3 regulaminu o brzmieniu: w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Jak wyżej wskazano powodowie zawierając rzeczoną umowę mieli status konsumenta, a pozwany przedsiębiorcy. Sąd miał przy tym na względzie, że powodowie mieli wyższe wykształcenie, a powód ukończył studia ekonomiczne, jednak żadne z nich z nie miało wcześniej do czynienia z produktem tożsamym do umowy zawartej z pozwanym. Uwzględniając charakter wykonywanej przez powodów działalności, pozostającej bez związku z bankowością, jak i wskazane wyżej fakty dotyczące wcześniej zawartej umowy przez powoda o kredyt walutowy brak było w ocenie sądu podstaw do stosowania wobec nich podwyższonego miernika staranności.

Definicja przeciętnego konsumenta zawarta została przy tym w art. 2 pkt 8 ustawy z 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, w którym wskazano, iż "dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny". W orzecznictwie wyrażono pogląd, że przy wykładni wzorców umownych ze względu na ich funkcję standaryzacyjną stosować należy metodę obiektywną, a za miarodajny uznawać należy sens dostępny dla typowego adresata wzorca (wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., I CSK 27/07, LEX nr 315565)

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W świetle treści wskazanego przepisu nie uległo wątpliwości Sądu, że uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych w nim przesłanek, a zatem analizowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego):

- nie może być postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron,
- nie może być postanowieniem uzgodnionym indywidualnie oraz
- musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Podkreślić przy tym należy, iż ocena postanowień umowy dokonywana być powinna według zasad przewidzianych w art. 385¹ k.c., a zatem według stanu z chwili jej zawarcia oraz w okolicznościach jej zawarcia, przy uwzględnieniu umów pozostających z nią w związku, stosownie do art. 385² k.c. oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L z 21 kwietnia 1993 r., dalej: „dyrektywa 93/13”). Istotne jest zatem przeprowadzenie kontroli incydentalnej wzorca w chwili zawarcia umowy, a nie jej wykonywania, toteż zmiana warunków ekonomicznych działania powodowego Banku, np. kryzys na rynkach pieniężnych i finansowych, konieczność zachowania płynności i rentowności Banku, jako związane z wykonywaniem umowy, a nie z procesem formułowania wzorca i zawarcia umowy, pozostawały bez znaczenia dla rozważań tym zakresie.

Jak wynika zatem z treści art. 385² k.c. i jak wskazuje się w orzecznictwie artykuł 385¹ k.c. został pomyślany jako norma eliminująca nieuczciwe postanowienia umowne z mocy prawa w taki sposób, że nie stają się one skuteczne w ramach nawiązanego z konsumentem stosunku, ustalenie podstaw abuzywności nie może więc nastąpić dopiero w oparciu o rezultaty ich stosowania. (wyrok SN z dnia 24 października 2019 roku opubl. MonPrBank 2019/11/41)

Również możliwości oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. nie zmienił fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), którą zmieniono m.in. art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (aktualnie t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 128) przez dodanie w ust. 2 po pkt 4 pkt 4a, zobowiązując do zamieszczenia w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredyt i zgodnie z której art. 4 w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Nowelizacja Prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984) przyznała bowiem kredytobiorcy w zakresie już istniejących stosunków prawnych jedynie dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej bezpośrednio w tej walucie. Kredytobiorca miał możliwość wyboru formy spłaty, a więc mógł wybrać spłatę w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat

oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. (v. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 28 maja 2014 r.I CSK 607/13)

Wywodzenie z przepisów tej ustawy nowelizującej art. 69 ustawy Prawo Bankowe dalej idących skutków w tym sankcjonujących postanowienia umów zawartych przed dniem jej wejścia w życie, w tym ewentualnego wyłączenia ich spod oceny przez przyzmat art. 385¹ k.c., jest zatem w ocenie Sądu nieuprawnione.

W konsekwencji treść postanowień aneksów zawartych następnie przez powodów z Bankiem, a zwłaszcza wprowadzenie aneksem nr (...) na przyszłość możliwości spłaty rat i wcześniejszej spłaty kredytu bezpośrednio w CHF nie mogła mieć znaczenia w kontekście oceny postanowień umowy dokonywanej na dzień 09 lipca 2008 roku. Również zamiana opłaty z tytułu UNWW płatnej raz na 3 lata na comiesięczną prowizję w drodze aneksu nr (...) nie miała znaczenia dla oceny postanowienia pierwotnie zawartego w umowie, co więcej postanowienie to z uwagi na uboczny charakter nie miało znaczenia dla oceny możliwości wykonania i ważności umowy kredytu, jako że nie odnosiło się do jej elementów przedmiotowo istotnych.

Także sposób wykonania umowy kredytu przez pozwanego, zastosowany przez niego faktycznie kurs CHF dla przeliczeń wynikających z umowy, w tym dla określenia kwoty kredytu jak i wysokości spłat rat w złotych i prowizji pozostawał bez znaczenia dla oceny abuzywności postanowień umowy. To zatem, czy kurs ten był rynkowym czy nie pozostawało bez wpływu na treść rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy nie zostało wykazane przez pozwanego, na którym zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. spoczywał ciężar dowodzenia, by analizowane postanowienia umowy były postanowieniami uzgodnionymi indywidualnie ze stroną powodową. O indywidualnie uzgodnionym postanowieniu można mówić wtedy, gdy dane postanowienie powstało poprzez wspólne uzgodnienie jego treści przez konsumenta i przedsiębiorcę. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 KC nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować; ale jest nim takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. To zatem, że powodowie zdecydowali się podpisać umowę o określonym przez bank brzmieniu przyjętym z wzorca, który ustalił i którym posługiwał się bank, nie mogło stanowić uznaniu, że doszło do indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy między stronami w rozumieniu analizowanego przepisu.

Z zeznań świadka K. G. (1) – pracownika banku, a który w ogóle nie pamiętał powodów i ich nie obsługiwał, wynika, że umowa zawarta została według wzorca – szablonu obowiązującego w pozwanym banku, stworzonego przez niego. Co prawda w swoich zeznaniach pracownik ten wskazał, że nie było zakazu podejmowania przez klientów negocjacji w zakresie określonych postanowień umowy, jednak jednocześnie z jej zeznań, wynika, że w zasadzie jedyne negocjacje dotyczyły wyłącznie postanowień obejmujących warunki cenowe- marża, prowizja. Nie podała ona by kiedykolwiek przedmiotem ustaleń stron umowy były analizowane postanowienia umowne. Co więcej istnieniu jakiegokolwiek wpływu powodów na postanowienia dotyczące indeksacji i kursu waluty przeczy również fakt, iż porównanie treści umowy i regulaminu wskazuje, że oceniane postanowienia umowy inkorporowane zostały z regulaminu mającego zastosowanie do tej umowy, a na którego treść co niewątpliwie strona powodowa wpływu żadnego nie miała.

Z zeznań świadka K. G. (2) i powodów nie wynika, by, abstrahując od możliwości złożenia wniosku o negocjację, istniała realna możliwość poczynienia uzgodnień i zmian w zakresie ocenianych a wypunktowanych wyżej postanowień umowy. Mieć przy tym należało na uwadze, iż z pracownika pozwanego nie wynika, by kiedykolwiek w relacjach z konsumentami była stosowana inna konstrukcja kredytu powiązanego z CHF niż kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, nigdy nie był to kredyt udzielony bezpośrednio w CHF, podobnie nie zostało wykazane, a nie wynikało to również z postanowień regulaminu, by istniała możliwość zastosowania w umowie negocjowanego kursu waluty do przeliczeń kwoty kredytu przy jego wypłacie czy dla raty przy jej spłacie w PLN.

W ocenie Sądu w oparciu o wnioski kredytowy i wydaną po jego rozpoznaniu decyzję kredytową pozwany sporządził, jak zresztą wynika z uznanych przez Sąd za wiarygodne zeznań powodów, umowę gotową do podpisu według

obowiązującego w Banku wzoru i przedstawił ją powodom na spotkaniu wyznaczonym na podpisanie tej umowy. Decyzja powodów co do zawarcia umowy zawierającej klauzulę indeksacyjną nie oznacza automatycznie, że klauzule te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

W efekcie Sąd przyjął, że analizowane postanowienia umowne nie zostały indywidualnie z powodami uzgodnione.

Kolejno Sąd dokonał oceny czy postanowienia te mają charakter głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Jak wynikało z treści art. 69 Prawo Bankowe oraz na podstawie umowy kredytu udzielonego powodom, bank zobowiązał się do oddania kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie sumy środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z tej kwoty i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Zakres pojęcia „postanowień określających główne świadczenia stron”, którym ustawodawca posłużył się w art. 385¹ § 1 k.c., mógł budzić kontrowersje, ponieważ wysuwane były zapatrywania, że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialia negotii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12). Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Chodzi tu o określenie świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli o to, co dla stron umowy jest najważniejsze. Pojęcie to należy zatem interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów umowy kluczowych przedmiotowo. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13- orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)), „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”

Sąd miał co prawda na względzie stanowisko judykatury z którego wynikało, że umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie KC. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny reżim jego przeliczenia. Postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego), nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu wskazanego przepisu KC. Oznacza to, że klauzule indeksacyjne w umowie nie są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym, zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Postanowienie umowy kredytu zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (tzw. klauzula spreadu walutowego) nie dotyczy świadczeń głównych stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 KC (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016 nr 11, poz. 134 i z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2019 roku V ACa 814/17)

Niemniej jednak Sąd miał na względzie przy ocenie czy postanowienie umowne dotyczące mechanizmu indeksacji stanowiło główne świadczenie stron w rozumieniu art. 385¹ k.c., iż przepis ten stanowił transpozycję do porządku prawnego art. 4 Dyrektywy stanowiącego w ust. 2, że ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez uznanych za bezskuteczne postanowień nie było jednak w świetle okoliczności niniejszej sprawy możliwe, w efekcie uznać należało bowiem, że umowa taka byłaby sprzeczna z naturą stosunku kredytu indeksowanego, a strony nie doszły do porozumienia co do wszystkich elementów istotnych umowy, a w konsekwencji umowa taka jest nieważna zgodnie z art. 58 § 1 k.c.. Usunięcie z umowy klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby bowiem nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio

związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, a w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C#118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52). Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE.L z 1993 r., Nr 95, str. 29) należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu obejmuje warunek umowny, taki jak na przykład ujęty w umowie o kredyt w walucie obcej, który nie był indywidualnie negocjowany i na mocy którego kredyt należy spłacić w tej samej walucie obcej co waluta, w której został on zaciągnięty, w wypadku gdy warunek ten określa podstawowe świadczenie charakteryzujące tę umowę. W konsekwencji warunku tego nie można uznać za nieuczciwy, o ile jest on wyrażony prostym i zrozumiałym językiem.

Kategoria warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (Dz.Urz.UE.L z 1993 r., Nr 95, str. 29), obejmuje takie warunki, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki: z dnia 3 czerwca 2010 r., C. de A. y M. de P. M., C#484/08, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C#96/14, pkt 33). Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu (zob. wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C#26/13, pkt 50; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C#96/14, pkt 33).

W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. (III CSK 159/17) w którym wskazano, że pod pojęciem kredyt indeksowany należy ujmować kredyt, w którym suma kredytu była wyrażana w walucie polskiej, którą następnie przeliczono na walutę obcą, a w przypadku rat dokonywano operacji odwrotnej - każdą ratę przeliczano z waluty obcej na walutę polską. W analizowanym przypadku klauzula indeksacyjna stanowiła zatem element określający wysokość świadczeń kredytobiorców. Jeśli zważyć, że stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, wówczas nie powinno budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców. Skoro tak, trudno podzielić stanowisko, że klauzula indeksacyjna nie odnosiła się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytowej, skoro wysokość tej sumy wprost kształtowała.

W ocenie Sądu klauzulę indeksacyjną zawartą w § 2 ust. 2 i w postanowieniach Regulaminu wraz z postanowieniem ustalającym kurs waluty mający mieć zastosowanie przy realizacji tego mechanizmu należało uznać za określającą główny przedmiot umowy – podstawowe świadczenie w ramach zawartej umowy, charakteryzujące tę umowę, a dokładnie służące określeniu wysokości zobowiązania kredytobiorcy w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania w tym w powiązaniu ze stawką LIBOR 3M, właściwą, co wynikało z postanowień regulaminu, dla kredytów w CHF. Zdaniem Sądu analizując treść umowy uznać należało, że klauzula ryzyka walutowego poprzez postanowienie odnoszące dotyczące kursu waluty dla przeliczenia kwoty kredytu na CHF określało główny cel umowy.

Jednocześnie Sąd uznał, że analizowane postanowienie umowne było sformułowane niejednoznacznie, odwołuje się bowiem do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie przez jedną ze stron umowy- bank ustalanego kursu waluty bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu wymiany waluty. W efekcie skoro główne świadczenie strony powodowej w postaci kwoty kredytu do spłaty przy przyjęciu kursu ustalonego arbitralnie przez Bank nie zostało określone w sposób jednoznaczny, umożliwiło to dokonanie oceny postanowień umowy odnoszących się do ustalenia kwoty kredytu a dokładnie kursu waluty pod kątem ich abuzywności.

W tym zakresie wskazania wymaga, że klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, jest klauzulą niedozwoloną. Jak

wskazuje się w orzecznictwie wymóg jednoznacznego i w sposób zrozumiały sformułowania postanowienia umowy, określany zasadą transparentności, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy. Zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, natomiast wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się wyłącznie do treści, zmierzając do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Zatem przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. jest spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia, innymi słowy, gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego, typowego konsumenta (por. wyroki SN: z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12, z dnia 13 czerwca 2012 r., II CSK 515/11). Bez znaczenia jest natomiast okoliczność, czy przeciętny, typowy konsument, prawidłowo rozumiejący treść zawartego we wzorcu postanowienia, aprobuje, czy wręcz akceptuje tę treść, a więc czy podziela zawarte w niej stanowisko. Ta ostatnia okoliczność nie mieści się już w ustawowej przesłance sformułowania postanowienia wzorca, określającego główne świadczenia stron, w sposób jednoznaczny, wyartykułowanej w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (v. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 lipca 2014 r, I CSK 531/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, CSK 1049/14)

Warto również przytoczyć stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zaprezentowane w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku (C-26/13 Á. K.,H. R. v. (...)) w którym wskazano, że artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku warunku umownego takiego jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

W zakresie zaś postanowienia umownego zawartego w § 7 ust. 1 umowy dotyczącego wskazania kursu waluty do przeliczenia spłat dokonywanych w złotych na CHF, Sąd uznał, że miało ono poboczne znaczenie, a zatem nie dotyczyło on głównego przedmiotu umowy i w efekcie możliwe było badanie tego postanowienia pod kątem jego abuzywności. Zgodnie bowiem z umową łączącą strony zobowiązanie powodów – kredytobiorcy miało być wyrażone w walucie frank szwajcarski po dokonaniu przeliczenia w chwili wypłaty kredytu, a jedynie kredytobiorca technicznie dokonywał spłaty rat wyrażonych w CHF poprzez wpłaty określonych sum pieniężnych w złotych polskich, które następnie przez bank były przeliczane na CHF według kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych ustalonego przez bank.

Abstrahując od powyższego postanowienie to również nie spełniało wymogu jednoznaczności. A mianowicie uwzględniając powyższe wskazania nie chodzi o jednoznaczność w ujęciu stricte gramatycznym, ale o to by w oparciu o dane postanowienie konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy- danego postanowienia konsekwencje ekonomiczne. W ocenie Sądu odwołanie się do tabeli kursów walut obcych w analizowanym postanowieniu, bez wskazania o jaką konkretnie tabelę kursów walut obcych chodzi- z jakiej godziny (w przypadku gdy danego dnia publikowanych było więcej niż jedna tabela) dla jakich transakcji (gotówkowych czy bezgotówkowych) czyniło to postanowienie niejednoznacznym. Wątpliwości tych nie wyjaśniała treść w zasadzie tożsamo brzmiącego w tym zakresie regulaminu.

Nawet gdyby uznać, że żadne z analizowanych postanowień umowy nie odnosiło się go głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ k.c. –to tym bardziej możliwa była ich ocena pod kątem abuzywności.

Uwzględniając powyższe w ocenie Sądu możliwa była zatem kontrola wskazanych postanowień umownych przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c.

Przechodząc do analizy ostatniej z przesłanek oceny abuzywności a mianowicie tego, iż postanowienie umowne musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy wskazać należy, iż Sąd miał na względzie, że wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 14 grudnia 2010 roku w sprawie XVII AmC 426/09 (k. 724-764 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VI ACa 420/11 k. 766-804) za niedozwolone uznał Sąd i zakazał wykorzystywania w obrocie z konsumentami bankowi postanowień wzorca umowy o treści:

1. Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.
2. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

W ocenie Sądu wyrok ten nie miał jednak dla rozpoznania niniejszej sprawy prejudycjalnego charakteru. Sąd podziela w tym względzie stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 września 2013 r. (II CSK 708/12), że kontrola postanowienia konkretnej umowy nie odbywa się bowiem *in abstracto* i zawsze powinna uwzględniać także pozostałe postanowienia konkretnego wzorca umowy jak i okoliczności towarzyszące zawarciu danej konkretnej umowy. Abstrakcyjna kontrola wzorca nie oznacza przecież generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, w tym w szczególności w odniesieniu do postanowień stosowanych przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu umowy. To rolą sądu jest dokonanie w każdej sprawie oceny konkretnego postanowienia ujętego w konkretnym wzorcu umowy. Natomiast wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy wyłącznie określonego postanowienia wzorca, a nie każdego postanowienia o tożsamym brzmieniu. Za takim postrzeganiem przemawia również art. 385² k.c. nakazujący uwzględniać przy ocenie zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami okoliczności zawarcia umowy oraz umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Nie ulega przecież wątpliwości, że podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie zawsze będzie tożsama. Co więcej jak wskazał, w uchwale z 20 listopada 2015 roku Sąd Najwyższy (uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 listopada 2015 r. III CZP 17/15) działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 KPC, lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12,). Rozwiązanie to - kierunkowo - mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału (wyrok w sprawie I.).

W postępowaniu abstrakcyjnym postanowienia są kontrolowane w oderwaniu od jakiejkolwiek zindywidualizowanej umowy z udziałem konsumenta. Z uwagi na jego prewencyjny charakter ocena nieuczciwości danej klauzuli odbywa się w sposób obiektywny i nie uwzględnia indywidualnych korzyści konsumenta. (v. wyrok sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2017 roku VI ACa 345/16)

W konsekwencji Sąd obowiązany był do oceny czy w okoliczności towarzyszące zawarciu umowy między stronami z wykorzystaniem wzorca umownego uznanego następnie za niedozwolony pozwalały na przyjęcie, że kształtowało ono prawa i obowiązki powodów jako konsumenta w sposób sprzeczny w dobrymi obyczajami rażąco naruszając prawo.

W tym względzie wskazania wymaga, iż przez „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są zatem, przykładowo, działania wykorzystujące niewiedzę, naiwność czy brak doświadczenia konsumenta, naruszające zasadę równorzędności stron umowy, zmierzające do dezinformacji, wywołujące błędne przekonanie konsumenta. Chodzi więc o działania określane jako nieuczciwe, nierzetelne i odbiegające na niekorzyść konsumenta od przyjętych standardów postępowania.

Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść w grę także inne aspekty: zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, v. wyrok SN z dnia 13.07.2005 r. I CK 832/04, „Biuletyn SN” 2006, Nr 2, s. 86)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy uznać należało, że postanowienia umowy przewidujące stosowanie kursów wyznaczanych przez bank tak przy wykonywaniu mechanizmu indeksacji kredytu jak również przy spłacie kredytu stanowiło przypisanie bankowi uprawnienia do jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia powodów. Dotyczyło to określenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy w walucie frank szwajcarski do jakiej spłaty jest on zgodnie z postanowieniami umowy zobowiązany jak i wysokości spłaty dokonywanej przez kredytobiorcę w walucie PLN tytułem spłaty rat wyrażonych w harmonogramie spłat w CHF. Zdaniem Sądu postanowienia te nie tylko kreowały pełną dowolność po stronie banku w ustalaniu kursów waluty, nie wyposażając powodów w jakikolwiek mechanizm pozwalający na dokonanie weryfikacji prawidłowości zastosowanego sposobu ustalenia tych kursów. W konsekwencji powodowie nie mieli możliwości oceny jak będzie kształtowała się kwota należnego do spłaty kredytu wyrażonego w CHF jak i ich zobowiązanie z tytułu zawartej umowy kredytu w postaci spłat rat kredytowych. Pozostawienie prawa do arbitralnego ustalenia wymiaru tych obowiązków w sferze wyłącznych nieweryfikowalnych decyzji Banku pozwalało na uznanie wskazanych postanowień za kształtujące obowiązki pozwanych w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przez które rozumieć należy ukształtowanie stosunku umownego w sposób klarowny, jasny i weryfikowalny dla konsumenta. Zarazem w ocenie Sądu postanowienia te rażąco naruszały interesy powodów. A mianowicie zdaniem Sądu postanowienie pozwalające ukształtować kurs waluty CHF stanowiący podstawę określenia zobowiązania powodów przez Bank całkowicie dowolnie wskazywało na nieuzasadnioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta, oznaczało niekorzystne ukształtowanie jego pozycji ekonomicznej. (v. również Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 1 marca 2017 r. IV CSK 285/16)

Mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Niepoddające się weryfikacji określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut stanowi dodatkowe, ukryte wynagrodzenie banku, które może mieć niebagatelne znaczenie dla kontrahenta, a którego wysokość jest dowolnie określana przez bank. (Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 4 kwietnia 2019 r. III CSK 159/17)

Co istotne przy tym z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, by pracownik banku obsługujący powodów na etapie zawierania umowy przekazał powodom jakiejkolwiek informacje w zakresie sposobu kształtowania kursów walut w tabelach kursowych, jakie miały mieć zastosowanie do umowy łączącej strony. Z zeznań świadka K. G. (1) nie wynika by w ogóle taki obowiązek istniał i takie czynności były wykonywane przez doradców kredytowych/konsultantów obsługujących klientów pozwanego w ramach umów o kredyt hipoteczny w 2008 roku.

Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego powodów nie poinformowano o zasadach tworzenia tabeli kursowej pozwanego banku ustnie ani na piśmie.

Bez wątplenia takie ustalenie kursu waluty przez bank do przeliczeń stanowiło rażące naruszenie interesów konsumenta, narażając go na brak bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umowy. Postanowienia takie uznać należało za nieuczciwe, rażąco naruszające równowagę stron umowy na korzyść strony silniejszej, która nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości.

Zaznaczenia wymaga również, iż bez wpływu na ocenę postanowienia dotyczącego ustalenia kursu dla przeliczenia spłaty kredytu dokonywanej w PLN na CHF pozostawała podnoszona przez pozwanego okoliczność, iż powodowie mieli możliwość dokonania spłaty kredytu bezpośrednio w CHF w efekcie czego postanowienie to nie miałyby do nich zastosowania.

Z zeznań powodów nie wynikało jednak, nie wykazał tego również pozwany, by o możliwości spłaty bezpośrednio w CHF kredytobiorcy zostali poinformowani przez obsługującego ich pracownika, by oferta zawarcia umowy takiego rachunku bankowego do spłaty została im na etapie poprzedzającym podpisanie umowy o kredyt przedstawiona. Ustaleń tych nie zmieniają postanowienia Regulaminu R-22, który w ocenie Sądu uwzględniając oświadczenia zawarte w umowie z 09 lipca 2008 roku, również kreował treść stosunku prawnego łączącego strony, z którego z § 8 ust. 4 wynikało, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie popierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku. Pozwany nie wykazał, by o istnieniu takiej oferty wiedzieli powodowie, by ofertę zawarcia umowy takiego rachunku bankowego przedstawili pracownicy pozwanego powodom, zatem nie sposób było uznać, iż powodowie mieli realną możliwość dokonywania spłaty kredytu bezpośrednio w CHF. CO istotne regulamin ten został przedstawiony powodom w chwili podpisywania przez nich umowy kredytu, uprzednio przygotowanej. W efekcie gdyby powodom na tym etapie przedstawiono ofertę rachunku walutowego do spłaty, wówczas musiałoby dojść do zmiany treści § 7 ich umowy, co możliwe było wyłącznie w centrali banku, bowiem pracownicy oddziałów byli pozbawieni możliwości takiej ingerencji w przekazaną im do podpisu przygotowaną przez pozwanego umowę, na co wyraźnie wskazała świadek G..

Poddając analizie zaś postanowienie kreujące mechanizm indeksacji zawarty w § 2 ust 2 umowy Sąd uznał, że także to postanowienie uznać należało za niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. po pierwsze poprzez posłużenie się w nim abuzywnym postanowieniem wskazującym na kurs waluty jaki zastosowany zostanie do przeliczenia, co przesądzone zostało wyżej.

Kolejno w ocenie Sądu postanowienie to poprzez posłużenie się do przeliczenia wypłaconego kredytu w PLN dla wyliczenia zobowiązania kredytobiorcy w CHF kursem kupna, a zatem kursem niższym od kursu sprzedaży o spread ustalany arbitralnie przez bank, powodował, że zobowiązanie kredytobiorcy określone zostało w wyższej wysokości, niż siła nabywcza jaką przedstawiała wypłacona mu przez bank kwota kredytu w złotych polskich. A mianowicie nie mogło ująć uwadze Sądu, że gdyby tego samego dnia kredytobiorca zdecydował się spłacić kredyt uprzednio kupując w banku za otrzymane środki w PLN walutę CHF (a zatem według kursu sprzedaży) kwota ta nie wystarczałaby na spłatę zobowiązania. Jednocześnie nie sposób było z tak z postanowień umowy jak i regulaminu wywieść uzasadnienia dla zastosowania kursu kupna, a w szczególności by wykładnia postanowień umowy dotyczących indeksacji pozwalała na ustalenie, by bank dokonywał kupna od kredytobiorcy jakiegokolwiek kwoty w CHF.

Zaznaczenia wymaga, iż powodowie nie zostali poinformowani przez pracowników banku o tym, jaki wpływ na wysokość salda kredytu będzie miał wzrost kursu franka szwajcarskiego w stosunku do polskiego złotego oraz w jaki sposób mogą zabezpieczyć przed związanym w tym ryzykiem, co istotne w ofercie banku, jak wynikało z zeznań świadków- pracowników banku takich instrumentów pozwalających na zabezpieczenie się przed takim ryzykiem nie było. Nie został im również przedstawiony wewnętrzny dokument w postaci parametrów symulacji, sporządzony przez analityka banku na etapie badania ich zdolności kredytowej. W efekcie w ocenie Sądu zawierając umowę kredytu nie zdawali sobie w pełni sprawy z ryzyka walutowego, które będzie ich obciążać.

W jak dowiodło postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie – zeznania świadka C.- zastosowanie kursu kupna wynikało z tego, iż celem zabezpieczenia się przed ryzykiem kursowym poprzez zamknięcie otwartej pozycji walutowej bank zawierał na globalną kwotę aktywów w CHF transakcje walutowe na rynku międzybankowym- kupował CHF w efekcie czego był on na to ryzyko obojętny. W efekcie pozwany bank przerzucał na kredytobiorcę poprzez zastosowanie kursu kupna w mechanizmie indeksacji, koszty swojego zabezpieczenia przed ryzykiem kursowym i to w zdecydowanie wyższej wysokości, stanowiło to zatem źródło dodatkowego dochodu banku. Jednocześnie konsument

przed ryzykiem walutowym nie był w jakikolwiek sposób zabezpieczony. Co istotne pozwany bank franki kupował na rynku międzybankowym nie po to, by wykonać swoje zobowiązanie z analizowanej umowy kredytu, bowiem świadczenie banku było w CHF, ale po to by zabezpieczyć swoje globalne wynikające ze wszystkich transakcji ryzyko walutowe.

Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji niejednoznacznego, stanowiącego źródło dodatkowego dochodu po stronie pozwanego banku decydowało o uznaniu postanowienia za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta. Analizowane postanowienia umowy i regulaminu dotyczące indeksacji nie określały precyzyjnie rzeczywistej wysokości świadczenia banku, jak też świadczeń kredytobiorców, w sposób możliwy do ustalenia bez decyzji banku. (v. wyrok Sądu Najwyższego III CSK 159/17)

Podkreślenia wymaga, że celem klauzuli indeksacyjnej nie powinno być przysparzanie dochodów jednej ze stron umowy. Tymczasem wprowadzona przez bank do umowy klauzula indeksacyjna i postanowienie dotyczące spłaty kredytu umożliwiały pozwanemu stosowanie kursu CHF ustalanego inaczej przy przeliczaniu wypłaconej kredytobiorcom kwoty kredytu, a inaczej przy obliczaniu wysokości spłat rat kredytowych. Zdaniem Sądu różnica pomiędzy tymi kursami stanowiła dodatkowy, niczym nieuzasadniony dochód banku, zaś dla kredytobiorcy dodatkowy koszt. nie zostało przy tym wykazane, by transakcje te generowały po stronie banku jakiegokolwiek koszty, by odpowiadało nim jakiegokolwiek świadczenie banku. Postanowienie umowy wprowadzające ten mechanizm było zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszało interesy konsumenta, który nie miał nawet możliwości uprzedniej oceny własnej sytuacji, w tym wysokości rat kredytu, i był zdany wyłącznie na dowolne w tym zakresie decyzje banku.

Jednocześnie nie sposób było uznać, że powodowie nie są pokrzywdzeni ekonomicznie z powodu zastosowania analizowanych klauzul, bowiem w przypadku kredytu w PLN oprocentowanie oparte o WIBOR było wyższe. Nie jest bowiem zasadne dokonywanie na etapie oceny abuzywności postanowień danej umowy w świetle art. 385² k.c. porównanie jej do innych produktów oferowanych przez bank, i analiza jak przedstawiałaby się sytuacja finansowa powodów, gdyby z tego innego produktu – a dokładnie kredytu w PLN znajdującego się w ofercie pozwanego banku hipotetycznie skorzystała. Równie dobrze można by bowiem sytuację powodów porównywać z hipotetyczną sytuacją, że w ogóle nie zdecydowaliby się na zawarcie umowy kredytu, decydując się na zakup nieruchomości po uprzednim zbyciu nieruchomości, której ówczesnie byli właścicielami lub też decydując się na skorzystanie z oferty innego banku w PLN, która byłaby korzystniejsza od przedstawianej przez pozwanego Bank.

Ocena natomiast skutków uznania analizowanych postanowień umownych za niedozwolone prowadziła do stwierdzenia, że umowa kredytu zawarta między stronami jest nieważna. Przy tym wobec wyraźnego oświadczenia powodów, iż zdają sobie sprawę z ewentualnych skutków stwierdzenia nieważności umowy kredytu i popierają to żądanie, nie sposób było uznać, by ustalenie nieważności tej umowy było sprzeczne z ich interesem jako konsumentów.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, a zatem nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (np. wyrok Sądu Najwyższego z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018/7-8/79; wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 20 września 2018 r., C-51/17, (...) Bank (...), (...) Faktoring K. Z.. przeciwko T. I. i E. K.), chyba że konsument następczo udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i przywołane tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego (7) z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2).

Sankcja bezskuteczności stanowi wyraz dążenia do maksymalnej ochrony konsumenta poprzez skuteczne wyeliminowanie wadliwych postanowień umownych przy minimalnej ingerencji w stosunek prawny. Sąd miał co prawda na uwadze, że taka kwalifikacja rzeczony klauzuli co do zasady nie powinna prowadzić do nieważności całej umowy kredytowej (np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11/132).

W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez uznanych za bezskuteczne postanowień nie była jednak w świetle okoliczności niniejszej sprawy możliwa. Sąd miał bowiem na względzie, że bezskuteczność analizowanych postanowień prowadziłaby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. W konsekwencji bowiem bezskuteczności tych postanowień umownych kwota zobowiązania tak banku jak i kredytobiorcy wyrażona byłaby w walucie PLN przy jednoczesnym pozostawieniu oprocentowania opartego o stawkę LIBOR 3M CHF, właściwą jak wynikało z postanowień regulaminu do kredytów w walucie frank szwajcarski. eliminacja klauzuli umownej uznanej za bezskuteczną nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony, tj. granicą, której przekroczenie uzasadnia interwencję sądu, jest sprzeczne z naturą stosunku (art. 353¹ KC) ukształtowanie umowy (np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11/132).

Podkreślenia przy tym wymaga, iż powodowie konsekwentnie domagali się ustalenia, że umowa zawarta między stronami jest nieważna. Jak wskazał wyrok z orzecznictwa TSUE Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C#26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. (również Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 K. D. i J. D. przeciwko (...) Bank (...)) Tymczasem w wyroku C-26/13 Trybunał zwrócił uwagę, że stosowanie przepisów dyrektywy ma chronić konsumenta przed unieważnieniem umowy w całości. Unieważnienie całej umowy mogłoby bowiem narazić konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w wyroku z 21 stycznia 2015 roku w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, gdzie Trybunał stwierdza: „sąd krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, pod warunkiem że to zastąpienie jest zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i pozwala na przywrócenie rzeczywistej równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy. Jednak możliwość taka jest ograniczona do przypadków, w których nieważność nieuczciwego warunku zobowiązywałaby sąd do stwierdzenia nieważności danej umowy w całości, narażając przez to konsumenta na penalizujące go konsekwencje.”

Jak uznał Sąd postanowienie analizowanej umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji dotyczyło głównego przedmiotu umowy- miało bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron-zobowiązania kredytobiorcy. Usunięcie zatem postanowienia określającego główne świadczenia stron – podobnie jak postanowienia określającego niektóre z essentialia negotii – musi oznaczać brak konsensu co do zawarcia umowy w ogóle. To zaś oznacza, że na skutek kontroli abuzywności umowę należy uznać za nieważną.

Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż brak było podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym.

W tym względzie wskazania wymaga, że na dzień zawarcia spornej umowy, to jest 09 lipca 2008 roku brak było w przepisach prawa polskiego przepisów o charakterze dyspozytywnym mogących wypełnić lukę powstałą w wyniku stwierdzenia bezskuteczności postanowień odnoszących się do kursów waluty.

W tym zakresie za niedopuszczalne uznać należało zastępowanie przez Sąd z urzędu niedozwolonego postanowienia umownego innym mechanizmem wyliczenia kwoty kredytu– w tym nie było podstaw do zastosowania kursu kupna waluty czy średniego kursu stosowanego przez NBP. Możliwość taka nie wynikała na chwilę zawarcia umowy bowiem z jakichkolwiek przepisów prawa, nie sposób było również kursu waluty dla określenia kwoty kredytu- jak zresztą również dla pozostałych analizowanych w niniejszej sprawie postanowień, wyprowadzić z ustalonych zwyczajów obowiązujących w tego rodzaju stosunkach prawnych.

Należy bowiem zwrócić uwagę, że art. 358 k.c. w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w przypadku, w którym przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, i

określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. (Dz.U. Nr 228, poz. 1506). Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami. Co więcej przepis ten dotyczył zobowiązań wyrażonych w walucie obcej i sposobu ich przeliczenia na walutę polską, tymczasem w analizowanej umowie to dla określenia wysokości – przeliczenia wyrażonej w walucie polskiej na CHF kwoty kredytu celem określenia zobowiązania w walucie obcej kredytobiorcy konieczne było posłużenie się kursem waluty.

W tym zakresie wskazania wymaga również, że nie sposób było wywieść możliwości stosowania przepisu dyspozytywnego prowadzonego po zawarciu spornej umowy do porządku prawnego z wyroku TSUE z dnia 26 marca 2019 roku w sprawie C-70-17 (((...) SA przeciwko (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R.), w którym Trybunał dopuścił wprawdzie możliwość zaradzenia nieważności warunku poprzez zastąpienie go przepisem, na którym został oparty ten warunek, w nowym brzmieniu uzależniając go jednak od warunku umowa kredytu hipotecznego nie może dalej obowiązywać w przypadku usunięcia tego mającego nieuczciwy charakter warunku i że stwierdzenie nieważności całej umowy naraża konsumentów na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzenie nieważności było zgodne z żądaniem powodów i brak było jakichkolwiek podstaw do uznania, że stwierdzenie nieważności umowy kredytu naraża ją będzie na jakiegokolwiek negatywne konsekwencje.

Wykluczyć również należało posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa – w tym wekslowego, regulującymi swoisty stosunek prawny. Sąd nie stwierdził, by istniały jakiegokolwiek ustalone zwyczaje umożliwiające na zasadzie art. 56 k.c. posiłkowanie się kursem wynikającym z ustawy prawo wekslowe, jak również by możliwe było zastąpienie postanowień odnoszących się do kursu waluty poprzez ustalony w oparciu o opinię biegłego „kurs rynkowy”.

W tym względzie podzielić należało stanowisko zaprezentowane w wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. C-260/18, iż artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę

Co więcej w ocenie Sądu mieć należało na uwadze, iż w relacji konsumenta z przedsiębiorcą przy ocenie skutków uznania poszczególnych postanowień umownych za niedozwolone istotną rolę odgrywa element odstraszący, prewencyjny.

Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do niestosowania klauzuli abuzywniej i nie wolno im przekształcać jej treści tak, aby nadać jej kształt nienaruszający interesu konsumenta, ponieważ osłabiałoby to oddziaływanie prewencyjne sankcji. Umowa powinna „w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego” (zob. wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie C-618/10, B. E. de (...) SA przeciwko J. C. (2), ZOTSiS 2012/6/I-349, pkt 66 - 69; z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie A. B., pkt 57, 60; z dnia 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, U. B. i C., ZOTSiS 2015/1/I-21, pkt 28; z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C-421/14, (...) SA przeciwko J. G., ECLI:EU:C:2017:60, pkt 71; z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie C-377/14, E. R., H. R. przeciwko F. a.s., ECLI:EU:C:2016:283, pkt 97). Z przywołanych orzeczeń wynika, że Trybunał wyklucza nie tylko tzw. redukcję utrzymującą skuteczność postanowienia abuzywnego, ale także wyłącza możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia.

Przewidziane sankcje za naruszenie praw konsumenta muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszące. (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 3 maja 2005 r. w sprawach połączonych C-387/02, C-391/02 i C-403/02 B. i in., Zb.Orz. s. I-3565, pkt 64, 65, a także z dnia 26 września 2013 r. w sprawie C-418/11 (...), pkt 50). W

wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku (C-618/10, B. E. de (...) S.A. przeciwko J. C. (2), Legalis numer 483548) Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści.

Z kolei w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku (C-26/13, A. K., H. R. przeciwko (...), Legalis numer 966197) Trybunał stwierdził, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy uchylił, zgodnie z zasadami prawa zobowiązań, nieuczciwy warunek (niedozwolone postanowienie umowne) poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Jak podkreślił Trybunał, fakt zastąpienia nieuczciwego warunku tego rodzaju przepisem – w przypadku którego, jak wynika z motywu trzynastego dyrektywy 93/13, zakłada się, że nie zawiera nieuczciwych warunków – w zakresie, w jakim dostarcza on rozwiązania, dzięki któremu umowa może dalej obowiązywać (...) i wciąż wywoływać wiążące skutki względem stron, jest w pełni uzasadniony w świetle celu dyrektywy 93/13.

Nie ulega jednak wątpliwości, że w polskim systemie prawnym w dacie zawarcia łączącej strony umowy brak było przepisu dyspozytywnego, którym Sąd mógłby zastąpić niedozwolone postanowienia umowne występujące w łączącej strony umowie kredytowej.

Podkreślić należy w tym miejscu, iż bez znaczenia dla oceny wskazanego postanowienia umownego, były pobudki jakimi kierowali się powodowie inicjując niniejsze postępowanie, a w szczególności to, czy było to spowodowane wzrostem kursu waluty CHF. Nie sposób było także uznać, że roszczenie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. W ocenie Sądu nie można w żadnym przypadku uznać, iż konsument wywodzący swoje roszczenia z niedozwolonych postanowień umownych, które do umowy wprowadził przedsiębiorca, nadużywa swoich praw podmiotowych, co więcej zasada czystych rąk wynikająca z tego przepisu wykluczała możliwość skutecznego zniweczenia w oparciu o wskazany przepis żądania powodów.

Wreszcie ocena skutków niedozwolonych postanowień umownych dokonywana jest ad casu, w efekcie bez znaczenia pozostają konsekwencje jakie dla pozwanego przedsiębiorcy one wywołają, podobnie nie jest ona dokonywana w kontekście interesów innych konsumentów, a w szczególności tych którzy kredytu tego rodzaju nie zawarli, zawierając umowy, których postanowienia nie były niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Abstrahując od powyższego, choć nieważność umowy pociągała za sobą również nieważność również pozostałych jej postanowień w tym dotyczących zabezpieczeń, a zatem także odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, to Sąd dokonał również ich oceny pod kątem abuzywności. Uwzględniając powyższe rozważania na tle przesłanek warunkujących uznanie danego postanowienia za niedozwolone w ocenie Sadu nie sposób było uznać, by postanowienia umowy dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zostały uzgodnione indywidualnie z powodami. Zgodnie z art. 385 § 3 KC nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta, nie jest możliwe, by postanowienia wzorca, które są inkorporowane do umowy na podstawie art. 384 § 1 lub 2 k.c., były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą. W sprawie niniejszej, jak Sąd ustalił w oparciu o stan faktyczny, powodowie nie mieli wpływu na ustalenie treści tak wzorca, stworzonego przez bank na długo przed zawarciem z nim którejkolwiek z umów, jak i na treść postanowienia umownego dotyczącego ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Kodeks wyklucza przyjęcie indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych w tej sytuacji w zdaniu drugim art. 385¹ § 3 k.c.-nieuzgodnione indywidualnie są postanowienia umowne przyjęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przechodząc zatem do oceny spełnienia dalszych przesłanek, postanowienia umowne zawarte w § 9 ust. 7-10 kształtowały obowiązki powodów w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i jednocześnie został wprowadzony do umowy w takich okolicznościach, że konsument w chwili podpisania umowy nie miał możliwości ocenić jego ekonomicznych skutków. Konsument ponosił cały ciężar ekonomiczny zawarcia umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, choć bank nie przedstawił mu ani warunków opłacanej ochrony ubezpieczeniowej, ani skutków wypłaty świadczenia z ubezpieczenia dla kredytobiorcy.

Co więcej w treści analizowanego postanowienia nie zdefiniowano pojęć umożliwiających wyliczenie wysokości świadczenia obciążającego klienta po upływie 36 miesięcy obowiązywania umowy, a to z powodu stosowania do przeliczeń abuzywnych postanowień odnoszących się do zastosowanego kursu waluty do przeliczenia zobowiązania kredytobiorców.

Nie sposób było przy tym uznać, by korzyścią konsumenta z zawarcia nieekwiwalentnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu był sam fakt zawarcia umowy kredytowej. Takiego twierdzenia nie można przede wszystkim pogodzić z ustawowym obowiązkiem kształtowania stosunków umownych bez niedozwolonych postanowień z konsumentem. Świadczeniami ekwiwalentnymi wynikającymi z umowy kredytowej jest ze strony banku wypłata sumy kredytu, a ze strony kredytobiorcy zapłata wynagrodzenia, czyli prowizji i odsetek umownych od całej kwoty udzielonego kredytu, w tym również sumy ubezpieczonej. Zapłata za uzyskanie przez bank ubezpieczenia niskiego wkładu w żaden sposób nie obniżyła wysokości wynagrodzenia w zakresie ubezpieczonej kwoty.

Sąd nie podważa przy tym samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu, jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne, co do treści, te postanowienia umowy, według których koszt zabezpieczenia ponosi w całości konsument nie uzyskując w zamian żadnych korzyści. O ekwiwalentności świadczenia przy korzystaniu z tego rodzaju zabezpieczenia można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby poniesienie kosztów ubezpieczenia skutkowało dla kredytobiorcy uzyskaniem niższego oprocentowania kredytu, co najmniej w zakresie zabezpieczonej części lub gdyby w kosztach uzyskania zabezpieczenia partycypowałby również Bank, albo gdyby opłacone przez kredytobiorcę zabezpieczenie zmniejszyło zakres lub ciężar ustanowienia innych zabezpieczeń.

Reasumując, mimo że w zakresie opłaty związanej z tym ubezpieczeniem za pierwszy trzyletni okres kwota była wskazana Sąd uznał, że całość postanowień odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nosiła cechy abuzywności, co przesądzało o uznaniu tych postanowień za bezskuteczne.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że żądanie powodów ustalenia nieważności umowy kredytu do jakiej prowadziły skutki uznania powyższych postanowień umowy za abuzywne było uzasadnione. W efekcie Sąd w oparciu o tę podstawę prawną Sąd uwzględnił żądanie powodów o ustalenie, że umowa z dnia 9 lipca 2008 roku jest nieważna.

Jak wskazano wyżej wobec uwzględnienia powództwa głównego przedmiotem rozpoznania nie było powództwo ewentualne o zapłatę, zgłoszone wyłącznie, jak wynika z treści petitum pozwu, na wypadek nieuwzględnienia powództwa o ustalenie.

Wskazać należy wreszcie, iż za niezasadny Sąd uznał zarzut przedawnienia. Wskazać należy w tym względzie, że zdaniem Sądu iż roszczenie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wywodzone w oparciu o art. 189 k.p.c. nie podlega przedawnieniu. Co prawda zarzut ten jak wynika z treści odpowiedzi na pozew odnosił się do żądania o zwrot nienależnego świadczenia, a zatem do powództwa ewentualnego. W tym względzie wskazania jedynie wymaga, że także w zakresie roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia w postaci spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych okresowo w wykonaniu umowy kredytu zastosowanie nie ma 3 letni okres przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c. wierzytelność taka nie ma charakteru okresowego, jest to bowiem roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, więc zasadne jest zastosowanie do niego 10 -letniego okresu przedawnienia, przy uwzględnieniu wskazanego przepisu w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu o zapłatę. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Uwzględniając zatem datę wniesienia pozwu zarzut przedawnienia nie mógł być zasadny co do roszczeń uiszczonych od 11 stycznia 2009 roku.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w punkcie 1. uzasadnianego wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 2. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zgodnie z art. 98 § 2 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 k.p.c. Na koszty procesu zasądzone na rzecz powodów od pozwanego podlegała kwota 1000 zł opłaty od pozwu, 5.400 zł kosztów zastępstwa procesowego ustalona zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku o opłatach za czynności adwokackie oraz 34 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sędzia del. Ewa Suhecka- Bartnik

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)